

بامء آجوائى

بامء آجوئى

BALOCH STUDENTS ORGANISATION AZAD

کتابک:

بام ء آجوئی

چھاپ:

اگست 2026

ڈس :

عطاشاد ڈگری کالج تربت

تندجاء :

www.bsoazad.org

ای میل:

admin@bsoazad.org

نامدات

په هېما راجی جُهدکاراں که بام ء
آجوئی ء سپر ء أنت

TABLE OF CONTENT

ENGLISH		
Page no.	Title	Writer
1	Introduction	
3	Background of 11 August: Independence Day of Balochistan	Editor
8	11 August, The day of oath to be more organised	Mehrdaar Baloch Secretary General of BSO Azad
10	The Struggle for Restoration of Independence	Kegad Baloch
20	Independence once again turned into a distant Dream	Nodan Baloch
24	11 August 1947: The Independence of Balochistan	Mahoo Baloch
28	11 August: The Day of Remembrance of Our Lost Independence	Brahnaz Baloch
31	Baloch Nationalism and Resistance against Occupation	Bramsh Baloch

بلوچی بھر		
نہشتکار	سرھال	تاکدیم
شولان بلوچ ترجمان، بی ایس او آزاد	بامء آجوتی	37
ورناک بلوچ	آجوتی ءداں پاکستان ءزیر دست ء	40
نودان بلوچ	یازده اگست، آجوتی ءاولی گھگیری	42
مھر در نر بلوچ	بلوچ، ایردستی ءدوبر آجوتی	45

براہوئی بشخ

نوشتکار	سرہال	تاکدیم
پلین بلوچ	یانزدہ اگست بلوچستان نا آجوتی نادے	47
شاموز بلوچ	بلوچستان نا آجوتی آن پاکستان ناکوزہ اسکان: بلوچ ناریاست	49
آماج بلوچ	آجوتی نادے نن کن انتے اہیت تحک؟	52
برناز بلوچ	یانزدہ اگست بلوچستان نا آزاتی نادے	54

زرین بلوچ چئیرمین، بی ایس او آزاد	گیارہ اگست، ہماری کمزوریوں کی نشاندہی کادن	56

BSO Azad and the day of independence; 11 August

Sholan Baloch

Spokesperson of Baloch Students Organisation Azad

After 108 years, Balochistan got rid of colonial rule from British empire on 11 August, 1947. The Khan raised the flag of Balochistan, declaring complete independence. The state of Balochistan was accepted by neighbouring countries and British itself. However, this independence didn't last, after eight months, the newly formed state of Pakistan invaded Balochistan and forcefully occupied it.

But 11 August is considered among Baloch nation, the Independence Day of Balochistan.

The Baloch Students Organisation Azad has been campaigning and mobilising Baloch youth and masses regarding the day for decades. BSO has organised public gatherings, protests rallies, corner meetings and conferences to aware the Baloch nation on this day and mobilising them to resist against the forceful occupation from the Pakistani state. We celebrate this day not for only joy but to remind our nation on our lost independence. To remember that Baloch as nation has a national state and as like others oppressed nations, we have also fought against colonialism.

We will never forget this day neither those beautiful souls who sacrificed their precious lives for regaining the independence for our motherland. BSO Azad not only believe it an occasion rather we take this, a day of remembrance to struggle in a more organised way and regain our lost independence.

As BSO has been organising public awareness campaigns on ground physically and digitally on social media. Apart from this we have been politically educating our nation through literature. We believe literature can guide us to understand the truth and our past failures, lead us to revive and grow as strong nation.

The Bám e Ájoi booklet is a piece of literature on 11 August. The booklet educates the nation on the background of this day, the struggle against British colonial rule, the agreements between Baloch nation and British empire, the governing structure of Balochistan in eight months of independence, the

forceful occupation by Pakistan and resistance against it and about the national liberation struggle for regaining the lost independence from occupation of Pakistan.

BSO Azad, as anti-colonial organisation struggles against the colonial occupation and firmly believes in Knowledge, Struggle and Victory.

Background of 11 August: Independence Day of Balochistan

Editor

Introduction

The political history of the Khanate of Kalat during the final years of British rule remains one of the most concerning subjects in the modern history of South Asia. During this period, 11 August 1947 occupies a significant place in the historical memory of the Baloch people. This date accounts the declaration of Kalat's independence following the end of British paramountcy, while later on 27 March 1948, became another hallmark for Baloch national movement when Kalat was forcibly occupied by Pakistan.

Understanding these events requires examining the history of the Khanate of Kalat, British colonial policy in the region, the constitutional arrangements made during the partition of British India, and the political developments that followed. However, the forcible occupation of Kalat state gave birth to an unwavering resistance against colonialism that till date, continues to lighten the path of freedom to bring Balochistan to Independence from Pakistani colonial rule.

Historical Background

The Khanate of Kalat emerged as the principal Baloch political entity during the seventeenth century. In 1666, under the leadership of Mir Naseer Khan Noori, the Baloch national state was established, the Khanate expanded its influence over much of Balochistan through alliances with different tribal leaders of Balochistan. Although authority varied across regions, Kalat became the most prominent Baloch political institution of its time.

During the nineteenth century, Britain's strategic rivalry with Imperial Russia, commonly known as the Great Game, made Balochistan increasingly im-

portant because of its location between British India, Afghanistan, Iran and the Arabian Sea. In 1839, during the First Anglo-Afghan War, British forces entered Kalat. This was opposed through the armed resistance by Mir Mehrab Khan, who along with his companions was martyred during the conflict. After this, British influence in the region expanded through military agreements and treaties with the Khanate. Rather than governing the entire territory directly, Britain relied largely on treaty relationships and indirect administration while maintaining strategic control over key areas.

These arrangements preserved some internal autonomy for the Khanate while placing foreign relations and broader strategic matters under British influence. Kalat occupied a constitutional position within the British rule that differed in important respects from many other princely states but throughout the colonial period, resistance by various Baloch leaders and tribes continued, and reflecting longstanding opposition to external control.

Kalat state and the End of British Rule

As Britain prepared to leave the Indian subcontinent in 1947, the constitutional future of Kalat became an important issue. Historical facts represents that the Khanate of Kalat, Lord Mountbatten, and Muhammad Ali Jinnah met in early august 1947 to discuss Kalat's status following the end of British rule. Jinnah was the legal advocate for the restoration of Balochistan's independence. He was paid a large amount to fight the legal actions for Balochistan.

An agreement reached on 4 August 1947 that acknowledged Kalat's distinct constitutional position. On 11 August 1947, an announcement concerning Kalat's independent status was made shortly before the partition of British India.

At this period, the Khan of Kalat, Mir Ahmad Yar Khan, declared the independence of the state and expressed his vision for the new state, stating that one of his long-held wishes—the independence of Balochistan—had been fulfilled. He also spoke of establishing a secular state, respecting Islamic system of government while safeguarding the rights of minorities and expressed his aspiration to see the Baloch become a developed nation among the advanced countries of the world.

During this brief period, Kalat established legislative institutions known as the Diwan-e-Aam and the Diwan-e-Khas. The Diwan-e-Aam consisted of elected or nominated representatives from different regions, while the Diwan-e-Khas comprised hereditary tribal chiefs. These bodies reflected attempts to organize governance within the Khanate during the transition

from British rule. Kalat was transforming to become a sovereign state after years of colonial rule, these arrangements were developing accordingly, while the unnatural state of Pakistan along with its leadership was keeping a wicked eye over Balochistan.

The forceful occupation

The months between August 1947 and March 1948 remain the most debated period in Kalat's modern history. According to Pakistani narrative, negotiations between the Government of Pakistan and the Khan of Kalat culminated in the signing of an Instrument of Accession on 27 March 1948, bringing Kalat into Pakistan through a constitutional process similar to that followed by many princely states. While the reality differs these so called claims, Kalat had already become an independent state following the lapse of British paramountcy while political pressure and military aggression from Pakistani state led to forced occupation of Balochistan. Pakistani state launched military aggression on various fronts including a naval invade on Makuran, foot soldiers marched towards Lasbela and Kharan State and took the control forcefully, however a grand military operation was launched by Pakistani state on Kalat state, surrounded the region and forcing the Khan to surrender. Since then, 11 August and 27 March continue to hold premium significance in Baloch national history.

Political Scenario After 1948

Following Kalat's occupation by Pakistan, political tensions continued in Balochistan. An armed uprising led by Prince Agha Abdul Karim, brother of the Khan of Kalat, shortly after 1948. This was the first major armed resistance associated with the Baloch national movement after the occupation by Pakistan.

Further conflicts emerged during subsequent decades. The One Unit policy introduced in the 1950s became a source of political opposition among many Baloch leaders. During this period, Nawab Nauroz Khan became associated with another armed resistance, which ended after bogus negotiations and arrests.

Additional armed resistance occurred during the governments of Field Marshal Ayub Khan in the 1960s and Zulfikar Ali Bhutto in the 1970s. These conflicts reflected disagreements over provincial autonomy, political representation, and the distribution of power within Pakistan, while Pakistani colonial rule was the leading cause of the conflict.

Alongside armed resistance, political struggle also developed through formation of student organizations, predominantly BSO, intellectual circles (Haq Tawar), and the ideas of revolutionary politics kept emerging. The establishment of the Baloch Students Organization (BSO) in 1967 marked an important moment in the emergence of organized student politics in Balochistan. Later on, as the 21 century came to being, the Baloch National Movement became more organized, resilient and committed to resist until the restoration of a sovereign and independent Balochistan.

Contemporary Perspectives

Since the early twenty-first century, Balochistan has remained affected by political unrest along with Pakistan's brutal colonial policies. The Baloch people and even the International human rights organizations have raised concerns regarding enforced disappearances, extrajudicial killings, attacking innocent civilians, restrictions on political freedoms by occupying Pakistani state, and the humanitarian consequences of prolonged conflict. Moreover economic exploitation over the natural resources extracted in Balochistan continues to be another colonial policy whose benefits are also being consumed by some international organizations, multinational companies and other countries. On the other hand, targeting and killing Baloch people, causing them to abandon their lands and forcing displacement continues alongside violence done by Pakistani security forces. Pakistani authorities and the puppet government in Balochistan have stated that security operations are directed against armed militant groups and are intended to maintain public order and so-called national security, while on daily basis drone strikes keep targeting young children, Mohammad Aiman, a minor from khuzdar is just the recent victim of a drone strike. Before few days, mosques were targeted in khadkocha, mastung as part of a military operation. There are multiple cases that continue to represent Pakistan's violent behavior that openly presents the false accusations of its military regarding the so-called security operations and security. The recent documented reports on target killings, fake encounters and extrajudicial killings present in the booklet- Zhángólén Jón, produced by Baloch Students Organization Azad (BSO Azad), confirms the atrocities conducted by Pakistan in its colony, Balochistan. Thus, years after the occupation of Balochistan, Pakistan has been the cause of unrest in the region. Just after the forcible occupation of Kalat to present day, Pakistan has always been welcomed only by resistance, bloodshed and the firm belief of Baloch nation who are entirely committed to regain the independence of their homeland.'

Historical Significance and Conclusion

The anniversaries of 11 August 1947 and 27 March 1948 remain important because they represent more than historical dates. They reflect competing understandings of sovereignty, constitutional law, colonial transition, and national identity.

11 August symbolizes the memory of a brief period of independent statehood. This day continue to be a hallmark for the national struggle that reminds the Baloch people and the world that the Baloch people have never accepted the colonial rule of Pakistan, it has been resisting every aspect of the rule since its occupation. Sooner or later, Pakistan has to give up its hands over Balochistan, either on its own will or the Baloch national struggle will break it's foundations. Baloch freedom fighters, resilient political workers and the blood of our martyrs have strengthened this movement against colonialism which will continue until the immoral state of Pakistan takes its last breath.

11 August, The day of oath to be more organised

Mehrdaar Baloch

Secretary General of BSO Azad

11 August is a day of historical importance. In 850 BC Meedh and Hoth tribes of Balochistan formed an alliance in Makuran, after that 44 tribes came united under Jalal Khan in 13 AD till the Ahmad Zai tribe laid down the foundation of Kalat State in 1666. And on 11th August Baloch restored their Independence taken away by British colonizer for 108 years.

History witnesses that Baloch has never surrendered from Independence. Through the history of the world that is marked by wars and bloodshed, empires have collapsed, states have been formed on the ruins of human sufferings, the freedom has been taken away. However, We can proudly say that “We have preserved it”. It does not mean that we have not faced difficult times throughout the history but we have carried the hope of independence in fire and blood.

We do not celebrate 11th August merely as a Day of celebrations, hosting flags around and chanting slogans. It is more than that for a Nation that is waging a war of Independent in 21st century. It reflects the relentless sacrifice of Mir Mehrab Khan and thousands of other Baloch who laid down their lives for this day. It reminds us that Independence has a price that is to be paid with blood. On the same day Martyr Rehan Jan from the consciousness of Ustad Aslam Baloch and Lumma Yasmeen laid a legacy of sacrifice that the world has never witnessed. It was not a sacrifice only but a reminder that the dawn of Independence is priceless. It deserves more than the sacrifice of the love of a children, father and a mother for one another.

Today on August 11, We as a nation shall remember all the martyrs who have given their precious lives for the freedom of Baloch land, enlightening the flames of Independence in blood. We shall remember The Sarmachars; confronting an uncivilized enemy but maintaining highest standard and rules of war whose love for humanity is a clear reflection of the decolonizing man

described by Frantz Fanon in his book the wretched of the earth liberating the colonizer and the colonized. We must remember all the anonymous Juhdkars, struggling in shadow for a civilised society and a liberated Balochistan. We shall remember the pain of all those families who are suffering as a price for the Independence of Balochistan.

We must not take this day on emotional basis only, educated Baloch youth and intellectuals should critically analyze the causes of our state failure that was soon occupied by Pakistan illegally just after eight months of Independence; We must not show any kind of mercy towards our leaders due to whose cowardice and ineligibility the freedom was lost. This mercy is not morality rather it will be considered a hypocrisy and I believe our coming generation does not conceal even our weakness in the name of morality but that would be late that is why our today's generation must follow the struggle ideologically clear and structurally organised.

We must study the nature of today's politics and we must be connected with the changing landscape of international relations to succeed in the formation of a state which must be able to take its place in the world order. Many states have been formed in history but only a state is not the alternative of Independence, for that we must be a power; a power that lives with its own conditions, its values and civilizations.

The Struggle for Restoration of Independence

Kegad Baloch

Introduction

The history of the Baloch national question cannot be understood simply as a conflict that began with the creation of unnatural state of Pakistan in August 1947. Its roots extend much further into the political history of the Baloch nation, the Khanate of Kalat, British colonial expansion, the emergence of modern Baloch nationalism, the political transformations that accompanied the British withdrawal from the Indian subcontinent, formation of a client state like Pakistan, its forceful occupation of the Baloch land and the resistance movements carried out by the Baloch people against Pakistan's colonialism.

Among all this, our central historical narrative is the repeated loss and attempted restoration of political sovereignty and complete independence of Balochistan. The British conquest of Kalat in 1839 is regarded as the first major rupture in Baloch sovereignty, while the occupation of Kalat by Pakistan in 1948 is regarded as a second. Between these two events, however, a modern Baloch political consciousness developed, producing political organisations, intellectual movements and demands for national self-determination.

The events surrounding 1947-48 remain particularly cardinal, as they shape the contemporary Baloch national movement. As per Naseer Dashti, the end of British paramountcy restored Kalat's sovereignty and later the forceful incorporation of Kalat into Pakistan was an act of coercive occupation. This

Occupation was welcomed with armed struggle and resistance at the same time which certainly proves the Pakistani bogus narrative of accession to be fallacious.

Understanding this history therefore requires a substantive study over Balochistan's historical Background of sovereignty, the misleading claims made by the colonial state of Pakistan and the present day struggle to regain the

independence of Balochistan.

The Foundations of Baloch Political Identity

The Baloch territories historically extended far beyond the boundaries of the present-day Balochistan, (the region occupied by Pakistan), while the Baloch land and political territories are developed across areas that today are occupied by Iran and Afghanistan too. Over centuries, different tribal confederations and political authorities emerged in the region. The Khanate of Kalat eventually became the principal political center of a broader Baloch political order.

The importance of Kalat in Baloch history lies not simply in its territorial extent but in its political symbolism. It represented an indigenous political authority that existed before the establishment of British colonial rule over the region.

The Baloch political system, however, was not a modern nation-state in the contemporary European sense but consisted of tribal, territorial and political relationships that changed over time and reflected similar to a functioning and nation-state. Nevertheless, the memory of Kalat as a center of Baloch political authority is an important foundation for modern Baloch nationalism.

British Expansion and the First Loss of Sovereignty

British imperial expansion into Balochistan accelerated during the nineteenth century. Balochistan was strategically important because it lay between British India, Afghanistan and Persia and provided routes toward the Arabian Sea and the wider geopolitical frontier of British India. The First Anglo-Afghan War brought the British directly into conflict with the Khanate of Kalat.

In 1839, British forces attacked Kalat. Khan Mehrab Khan was martyred during the assault, He probably knew the fate, but resisted until his last breath. This represents the resistive behavior of Baloch leadership, who never accepted slavery and occupation, rather resist every sort of colonialism and till date, Baloch nation is resisting against the colonial rule of Pakistan. However, this conflict was marked as the beginning of the first major loss of Baloch sovereignty to British imperial power.

British control subsequently developed through a combination of direct administration, treaties, political agents, leases and indirect rule which produced a complicated political structure in Balochistan. Not all Baloch ter-

ritories were administered in the same way. Some were directly controlled by the British, some were associated with the Khanate of Kalat, and others developed separate political arrangements under British paramountcy.

The British therefore did not simply create a single political unit called Balochistan. Instead, they administered the region through a fragmented colonial structure, with the policy of divide and rule. This fragmentation became extremely important as it reflected different colonial policies over Baloch people and their land. The core idea was simply not to let the Baloch unite during British rule, so that its occupation persisted better. This political crisis surrounding Balochistan also became a reason for the events of 1947-48.

Colonial Rule and the Development of Modern Baloch Nationalism

The emergence of modern Baloch nationalism occurred during the late British colonial period. Baloch intellectuals and political activists increasingly resisted colonial rule, political repression, inadequate education and the traditional concentration of power in state backed tribal elites. Among the important early organizations was the Anjuman-e-Ittehad-e-Balochan, associated with political figures such as Yousaf Aziz Magsi and Abdul Aziz Kurd. The movement sought greater political unity among the Baloch, de-colonial education and political rights to claim the sovereignty of Balochistan.

In 1937, the Kalat State National Party emerged as an important political organisation. Figures including Abdul Aziz Kurd, Ghaus Bakhsh Bizenjo and Mir Gul Khan Nasir became associated with the developing nationalist political tradition. This period is significant because it demonstrates that Baloch nationalism did not suddenly emerge as a reaction to Pakistan, rather a political consciousness demanding self-determination and recognition of Baloch political identity had already developed under British rule. The nationalist movement therefore entered the 1940s with its own political history and organizational traditions.

The Second World War and the End of British Rule

The Second World War severely weakened Britain economically and politically. By the middle of the 1940s, British withdrawal from the Indian subcontinent had become increasingly inevitable.

The approaching end of British rule created an unresolved question concerning the princely states and territories whose relationship was with the British Crown rather than directly with British India. This question was particularly important for Kalat.

The Khanate relationship with Britain was based on treaties and that the end of British paramountcy would terminate those obligations, this meant that Kalat would recover its independent political status after Britain withdrew and so that happened later. While, the colonial state of Pakistan regarded the political future of the princely states within the context of the partition of British India and the accession of states to either India or Pakistan, which is mendacious and a fabricated narrative, aimed to manipulate the truth behind forcefully occupying Balochistan.

Thus, the political disagreement that emerged in 1947 was not simply about geography. It was fundamentally a disagreement about sovereignty and the constitutional status of Kalat.

1947: British Withdrawal and the Sovereignty of Kalat

The Indian Independence Act of 1947 brought British rule in India to an end. This resulted in the formation of an unnatural state based on so-called Islamic principles, while reality reveals nothing else but a regime that would serve the colonial British interests in this region. Since then, this state of Pakistan has been a terrorist state in the region, surpassing human rights, practicing Genocide and being a home for internationally recognized terrorist organisations.

The end of British paramountcy created a new political environment in which the Khanate of Kalat asserted its separate political status.

The date 11 August 1947 occupies a particularly important place in Baloch nationalist memory.

A Standstill Agreement was reached between Kalat and Pakistan to preserve existing arrangements while negotiations continued. This period was an evidence that Kalat possessed a distinct political status and that Pakistan initially dealt with it separately. But the lust for Balochistan's exclusive resources and strategic geography brought the immoral state to forcibly occupy Balochistan.

Therefore, the events of August 1947 are understood as the beginning of a major political dispute in the region after the withdrawal of British.

The Kalat Parliament and the Question of accession

The political future of Kalat became the subject of debate within the state's political institutions.

The Khanate had a bicameral legislative structure consisting of the Diwan-e-

Aam and Diwan-e-Khas. These meetings debated majorily on the question of accession and the construction of newly formed state of Balochistan. During which, there was strong opposition to accession rather a strong will for restoration of Baloch state was represented by majority.

Ghaus Bakhsh Bizenjo became one of the most prominent voices articulating the nationalist position. He argued that the fact that the population of Kalat was overwhelmingly Muslim did not by itself determine the state's political future. For Bizenjo and other nationalists, political identity, sovereignty and the right of the people to determine their future were separate questions from religious affiliation.

This represented an important ideological principle in modern Baloch nationalism:

Muslim identity did not necessarily mean that Baloch political sovereignty had to be surrendered to another newly formed state.

March 1948: The Forceful Occupation

The crisis reached its decisive stage in March 1948. On 27 March 1948, Kalat was ambushed with military operations, the region was seized and Khan of Kalat was forced to sign an Instrument of annexation to Pakistan.

The Khan was subjected to intense political and military pressure and that the circumstances surrounding the annexation prevented it from being a genuinely voluntary act. The sovereignty of Balochistan was taken through coercion which is described as occupation rather than an accession.

Consequently, March 1948 reflects the period of occupation, Balochistan once again lost its sovereignty under colonizers, but instead of a surrender, the Baloch movement once again rose with the waves of resistance.

Prince Abdul Karim and the First Post-1947 Resistance

The forcible occupation was never acceptable for the Baloch, as a result Prince Abdul Karim, openly rejected the settlement and moved toward Afghanistan, where he attempted to organize resistance. His movement became the first major armed Baloch resistance against Pakistan after independence.

Although militarily limited, its historical significance is always considerable. It demonstrated that the political dispute surrounding Kalat's annexation had not been resolved simply through the signing of an Instrument of Accession.

A pattern began to emerge that recurred throughout Balochistan's subsequent history:

The pattern of resistance and completely denying the treaty of accession. This phase of resistance gave birth to a broader struggle that continues with the same objectives, to regain the independence of Balochistan.

The 1958–59 Uprising

Political tensions intensified during the late 1950s. The centralization of power under Iskander Mirza and subsequently General Ayub Khan, combined with disputes over provincial autonomy and the treatment of nationalist leaders, produced another major confrontation.

In 1958–59, armed resistance broke out in Balochistan. The conflict demonstrated that the 1948 resistance had not been an isolated event. This wasn't merely the political grievances surrounding centralization but the Baloch national question which continued to generate resistance.

The 1960s and Sher Mohammad Marri

The 1960s saw another phase of armed Baloch resistance, particularly with Sher Mohammad Marri that operated in the Marri and surrounding areas through his armed organization, BPLF. Guerrilla resistance developed in mountainous areas, making military suppression difficult.

Eventually, the Baloch struggle took a new shift in performing guerilla operations, this brought intensity to the conflict but the underlying political question still remained unresolved. This duration became more important as Baloch students politics emerged, Although, student organization faced numerous problems while establishing itself but it became successful in creating a platform for youth to resist against the colonial rule.

The End of One Unit and the Fantasy for Provincial Politics

In 1970, One Unit was abolished. Balochistan became a separate province in Pakistani state setup. Although for opportunistic people, this created possibilities for parliamentary politics but on the other side, the struggle for National Liberation continued firmly which openly rejected the idea of parliamentary politics. The National Awami Party (NAP) became an important political force in Balochistan. Few Baloch nationalist entered the parliamentary system and sought to pursue their political objectives through constitu-

tional institutions but failed, because no resistance can be performed while accepting the occupier's political system, this was an illusion for those people who claimed to work within the oppressor political set-up.

This period is essential for understanding the Baloch national movement because it demonstrates that the idea for parliamentary politics is just a thought in vain.

The 1973-77 Armed Struggle

The most extensive pre-2000 Baloch phase of resistance occurred during the 1970s.

The NAP-led provincial government came into conflict with the federal government. In 1973, the federal government dismissed the Balochistan provincial government.

The dismissal along with the previously unresolved question of Baloch Nation became one of the immediate triggers of a major armed resistance. Thousands of fighters participated in the resistance, particularly in Marri and Mengal areas while the Pakistani Army conducted extensive military operations along with human rights abuses. Iran also supported Pakistan militarily because the Iranian government feared that Baloch nationalism could spread across the so-called border into Iranian occupied Balochistan.

The conflict continued for several years, which intensified the National struggle. A more refined form of resistance was being shaped at this period, the political experiences of Baloch leadership was maturing, the objectives of national struggle were being formed and later years proved to be the stronger period in Baloch national struggle.

The 1990s and the Rise of a New phase in resistance

The 1990s witnessed the emergence of a younger generation of Baloch activists. Students became increasingly important in political mobilization. Baloch student organisations helped connect political nationalism in a more scientific form, the idea of organizational politics along with valid political management came into being. The nationalist movement gradually became less dependent on traditional tribal leadership. Students, intellectuals, writers, professionals and sharper activists became increasingly visible and leading the movement. Baba Khair Bux, along with his companions was generating a stronger platform for armed struggle during his exile, his return to Balochistan later brought a transforming energy to the movement. Baloch

Liberation Army emerged as a prominent organization at this period. While other Baloch leadership were also organising political platforms to give a new shape to the Baloch National movement. This generational transformation became particularly important after 2000.

The Renewed phase of Resistance, Post-2000s

The beginning of the twenty-first century witnessed another major improvement in Baloch National Struggle. Baloch National movement was being more nourished with greater political thought, clear ideology and organisational strategies. Armed organizations including the Baloch Liberation Army, Balochistan Liberation Front and Baloch Republican Army (BRA) became prominent. While BSO Azad emerged as an independent student organization, with a clear stance of resisting against Pakistani colonial rule. Later, under the leadership of Chairman Ghulam Mohammad Baloch, Baloch National Movement's formation brought another privilege to the movement. Nationalist politics became increasingly significant with the core idea to diminish Pakistani rule in Balochistan and regain the sovereignty.

The struggle expanded beyond traditional tribal politics and became connected with a broader nationalist narrative concerning scientific methods of resistance. Post 2000s holds a significant memory in Baloch history and till date this phase of resistance continues.

The Transformation of Resistance under Pakistans hard policies

During the 2000s and 2010s, the Pakistani state intensified its crimes in Balochistan, issues of missing persons, kill and dump policy, mass displacement, resource exploitation, and other hard policies became increasingly central to Baloch political mobilization. As the immoral state continued its crimes in Balochistan, the resistance against it became more resilient.

Families of missing people began organizing campaigns demanding information about their relatives. Organizations such as the Voice for Baloch Missing Persons became prominent in this struggle. The movement increasingly shifted to highlight Pakistan's crime and expose its fascist behavior to the world.

This represented a major transformation of Baloch political mobilization. Political organizations were blacklisted, student leadership were detained and made victim of enforced disappearances, and innocent people were targeted in armed encounters by Pakistani state. A series of never ending genocidal policies were being practiced in Balochistan and yet the world kept its

eye blindfolded. Nothing led to the diminishing of National struggle, more the Pakistani state committed crimes, more the Baloch political organizations resisted. Despite, a major crackdown over political workers and organizations, The Baloch struggle continues with unwavering determination till date.

The contemporary Baloch National Struggle

Today, the Baloch struggle has emerged as a prominent and strong anti-colonial movement. From initial phases of resistance to organizing for national cause, this entire historical memory has witnessed the stronger era of resistance at this period. Today, the contemporary Baloch national struggle has increasingly developed into a multidimensional movement involving armed resistance, political activism, students' mobilization, human-rights campaigns and mass civil resistance. During this period, the issue of enforced disappearances became one of the central issue of Baloch society, with families of missing persons organizing protests, hunger strikes and campaigns demanding the recovery of their loved ones. Widespread disappearances, extrajudicial killings and "kill and dump" policy are being practiced. The killing and disappearance of activists, students and political workers, restrictions on political activity, and the continuing militarization of large parts of Baloch land further contribute to expose Pakistan's colonial relationship with Balochistan. At the same time, armed organizations such as the Balochistan Liberation Front, Baloch Liberation Army and Baloch Republican Guard have continued to be more powerful, with improving tactics and strategies, along with practices relating to hybrid warfare against the colonial Pakistani state. While peaceful activism, highlighting the Pakistani crimes emerged with great importance. The Baloch Long March of 2023-24 marked an important moment in this development, as protesters travelled from Balochistan towards Islamabad to highlight enforced disappearances, extrajudicial killings and other state crimes. The subsequent mobilization of the Baloch Yakjehti Committee, particularly under Mahrang Baloch, presented the anger of Baloch people against Pakistan's brutal policies, and a rejection to its genocidal policies. The Baloch Raji Muchi in Gwadar in 2024 brought questions of political rights, militarization, resource control and economic exclusion into the center of public debate. Today, the behavior of Pakistan even on peaceful activism represents its colonial face who cannot tolerate the rise of Baloch people in any form of resistance.

Economic and resource control remain equally important in the contemporary struggle. Balochistan's natural resources, strategic coastline and mineral wealth have made projects such as Reko Diq, Saindak, Gwadar and the China-Pakistan Economic Corridor central points of political contention. The

major question is not simply whether development should occur, but who controls the land and resources, who makes decisions concerning their exploitation, and whether the Baloch, itself is willing to share their resources. The Pakistani state presents CPEC, Gwadar and mineral development as opportunities for modernization which is nothing but pure exploitation of Baloch land and resources without the consent of Baloch and Baloch have been resisting this exploitation from every means. Thus, the contemporary Baloch National struggle continues to strengthen with wide participation from the Baloch people. Pakistan's colonial policies can surely never dismantle the Baloch struggle, as the struggle in Baloch National struggle is inevitable. From the early years of colonialism to date, Baloch have continued their resistance firmly and no power can destruct the commitment for regaining Balochistan's Independence.

Independence once again turned into a distant Dream

Nodan Baloch

On 11 August 1947, Balochistan became an independent state, and on 15 August 1947, the Khan of Kalat, Mir Ahmad Yar Khan, in a public speech, announced the independency of Balochistan, but unfortunately, this proved to be for a short duration. Keeping in view the historical events of the past, the British, after the capture of Balochistan in 1839, left it a semi-independent state, and embraced its independence once the British left the subcontinent. When the sun began to set on the British Empire in the subcontinent, as a result, two states came into being (India and Pakistan), and the rest of the states had the right either remain independent or accede either to India or Pakistan. But the case with Kalat state was different, as it was a semi-independent state under the British Empire, had distinct treaty relationships and on that bases, Khan of Kalat declared the independency of Balochistan.

Soon after the independence, the parliament was structured by the formation of two houses, 'Dar-ul-Awam' and 'Dar-ul-Umara', where Dar-ul-Umara used to represent the lordship of Sardars and Nawabs, while the Dar-ul-Awam used to represent the will of common people. Moreover, on 13 December 1947, there was a three-day session on the state affairs of Balochistan, specifically regarding the relationship of Kalat state with the neighboring countries. However, this three-day session ended up with the following points.

1. What should be the national language?
2. Should Balochistan be the State with Islamic laws (Shariya)?
3. Relation with other countries (neighboring specially)

Nevertheless, Balochi was chosen as the national language; for ensuring it,

a committee was formed to act on behalf of the decision. Secondly, it was summed up that no direct Islamic laws (Shariya) are possible to be enforced due to the ground realities, therefore a committee was formed to ensure Islamic laws (shryia); last but by no means the least, was it in concern that Balochistan will hold friendly relations with the rest of the countries.

On the other hand, in September 1947, Prime Minister Nawabzada Aslam and Foreign Minister DY Fell visited Karachi, Pakistan for a talk on the areas taken in lease. But unfortunately, no good results appeared except the indication for accession. Furthermore, on 20 September 1947, Pakistan's Foreign Secretary Ikram Ullah clearly sent a letter to Khan for accession; on the other side, Qazi Essa also met Khan and invited him to Karachi on behalf of Governor General Muhammad Ali Jinnah for a talk on the future issues between Balochistan and Pakistan.

Taking in view the accession issue, Khan of Kalat Mir Ahmad Yar Khan, in October 1947, before the visit to Karachi, called both the PM and Foreign Minister of Kalat state to discuss possibilities on the issue of accession. In a long debate, the following were the key areas for discussion.

1. Kalat to join Iran.
2. Kalat to join Afghanistan.
3. Kalat to join India.
4. Kalat to be a semi-independent state under the British.
5. Kalat to join Pakistan
6. Kalat to be independent state

However, Kalat could neither join Iran nor Afghanistan nor India due to historical contradictions, USSR advancement in Afghanistan and the political and geographical differences respectively. Besides, Kalat also could not remain under the British by virtue of the relation of the British with Pakistan; apart from it, the British, in contrast, wanted Kalat to be a territory of Pakistan. Eventually, Pakistan remained, but it was not possible for Khan of Kalat to sabotage the status of Balochistan as an independent state by joining Pakistan; therefore, the talk came to a conclusion, not to be the territorial part of Pakistan but remain independent and to sign an agreement and good neighboring as possible between two independent states.

However, Khan went for a visit to Karachi; neither PM of Pakistan nor Jinnah himself received him, giving a razor-sharp message that, however situations will be, the Pakistani state only accept the annexation. This time, it was explicit enough that Pakistan would annex Balochistan in any case; (almost on the point of snatching the right to self-determination) that is why Khan ordered the Commander-in-Chief Brigadier Pervaz to move for a strong measure. On the other side, on 2 December 1947, in a discussion (Dewan), it was mentioned that Pakistan wanted Balochistan to be a part of her territory, but it was rejected and condemned by various people, including Gaus Bakhsh Bizenjo, and it was told that behavior of this sort by the Pakistani state is intolerable and Baloch would always be on the front line, sacrificing their blood for the sovereignty and suzerainty of their beloved land.

On the other hand, on 14 December 1947, an act was passed that the State of Kalat will not join Pakistan but sign an agreement with it for internal issues to be resolved and to have cordial relations on condition that a foreign power tries to foray. But the only thing the Pakistani state insisted was that the Kalat must be a part of her territory. Two months later, on 11 February 1948, Jinnah visited Sibi, met with Khan and discussed the issue of accession. This debate remained for three days, at the very last day, Khan could not attend the talk due to health issues, so Jinnah, on 14 February, sent his minister S.P. Shah to meet Khan. After their meeting, Khan sent a letter to Jinnah expressing his disappointment and displeasure regarding the accession issue. The next month, on 9 March 1948, it was told to Khan of Kalat that Jinnah had decided not to discuss this issue further; Kalat state had to be under the government of Pakistan, if not, the Pakistani state would move for forceful step. Jinnah, the immoral man and agent of British, was the lawyer of Balochistan's independence against British, at this point he betrayed Baloch leaders.

Apart from this, the Pakistani state, launched a grand military aggression on Balochistan, for the disintegration of Kalat's power, it started dividing Balochistan, specifically Nawab of Kharan (Habib Ullah Khan) and the Jam of Lasbela (Jam Ghulam Qadir). (Kharan and Lasbela were both subordinate states under the suzerainty of the khanate of Kalat) On 17 March 1948, Jinnah met Jam Ghulam Qadir, Habib Ullah Khan, Jam of Lasbela and Nawab of Kharan respectively, and Baiyan Gichki at Karachi. Forcing them to join the newly Pakistani state, but they also rejected. Baiyan Gichki, who at once was rejecting the idea of accession but, due to threat and indication of forceful occupation, forced to join the lines of those who left no stone unturned for the disintegration of Balochistan. In all of this aggression, British officers were involved and they helped Pakistani state in occupation of Balochistan.

Additionally, ten days later, on 27 March 1948, All India Radio by mistake cast a radio message that Kalat State want to accede India. But in actual sense, nothing like this was happening. In reality, this mistake was enough

to destroy the independency of a state like Kalat. Pakistani state conspired this act. Soon after, Nehru, the PM of India, declared it a mistake by All India Radio. But by this time, it was very late and it moved heaven and earth. However, Balochistan tried to contact with British and neighboring countries, making them aware on Pakistan's aggression and demanded support but no help was carried out by those countries.

Pakistan forced Kalat State at the barrel of gun to accede into Pakistan as soon as possible. The Baloch Parliament rejected, but they had no any military power, neither any help from any concerned countries. Finally, on 27 March 1948, a forceful occupation by the Pakistani state was done. On 1 April 1948, the Pakistani military took control of Kalat. This is how the dominancy and the independence of Kalat after 228 days was forcefully taken, and a series of bloodshed and struggle for a newly won freedom began.

This how Balochistan's independence was once again lost. A nation was deprived from the freedom, dignity and justice. An unnatural and immoral formed state, Pakistan forcefully occupied an independent state, Balochistan. A dream just vanished because of barbaric behavior of colonial state Pakistan.

But the Baloch never surrendered neither bowed to the occupation, instead this nation is struggling for the restoration of its independence through a committed and ideologically organized national struggle.

11 August 1947: The Independence of Balochistan

Mahoo Baloch

Introduction

The Baloch state came into existence during the era of Noori Naseer Khan (one of the greatest leader of Balochistan) the state went through different stages and phases, up and down, while maintaining its position and sovereignty until the time when British came into subcontinent and started its influence in the region. British controlled Balochistan through different treaties and agreement until 1947. During the 1st and 2nd world war colonial position of British became weak and it was forced to leave its colonies and eventually left, but it had other plans for its colonies, when they were leaving. World wars were not the only reasons for British to leave its colonies but the struggle for the national liberation in the colonies were in such position that British was no longer in a position to hold control of its colonies. So was the case of Balochistan, Baloch were well aware about the heritage of resistance and resisted against the colonial British and compelled the British to reach an agreement that when British left the region, it would recognize the position of Balochistan as a separate state (not a princely state). So when the British left the region, Balochistan regained its lost sovereignty and declared itself as an independent state. The declaration was published in radio India and the New York Times.

The sovereignty of Baloch state was regained in shape of Kalat state whose leader was Mir Ahmad Yar Khan and the main stream political party was Kalat State National Party with leaders like Mir Gull Khan Naseer and Mir Goush Bux Bezanjo (who first rejected the annexation of Balochistan with Pakistan). Kalat state had a hybrid political setup i.e. the mixture of heredity Khanate with representative institution, there was a proper and developing political system where the will of the state was expressed. Parliament of Kalat state was bicameral which means that it was divided into two houses Dar-ul-Awam (house of people/common) and Dar-ul-Umara (house of lords/chief). State of Kalat existed in a federal form which is the transformation and continuation of the state which was founded by Noori Naseer Khan 1.

The central government was in Kalat which exercised the absolute sovereignty over all units of its federation.

The political system of Kalat state was compromised of a hereditary ruler i.e. Khanate of Kalat and a state government i.e. parliament and major democratic governing party was Kalat State National Party and there were 4 units in the Kalat state with limited constitutional authority.

Khan of Kalat

His position was traditional hereditary that means the future ruler of the state can only be a blood relative of ruler of the state, there was no democratic setup through which the ruler of the state was elected, it continued the hereditary tradition.

Parliament of the Kalat

The parliament of the Kalat was bicameral which means that there were two houses

1. Dar-ul-Umra

2. Dar-ul-Awam

1. Dar-ul-Umra also known as the upper house or house of the lords which consist of tribal chiefs/sardars, aristocratic families, important chiefs and traditional political authority was exercised

2. Dar-ul-Awam also known as house of common/representative which democratically represented the population of Kalat state and had total of 55 seat divided among the different units of Kalat state.

Units of Kalat state

Kalat state compromised of 4 units:

1. Kalat

2. Makuran

3. Kharan

4. Lasbela

These units were under the sovereignty of Kalat state where delegated power was vested to them, they were not independent state could not unilateral-

ly decide the fate of their own without the consent of the Kalat state

Political party

Major democratic governing political party of the state government was Kalat State National Party which was formed and organized during the British occupation of Balochistan, it started its struggle for independent Balochistan against the British and eventually Balochistan gained its independent status in shape of Kalat state.

The Kalat State National Party play a major role in maintaining the independence of Balochistan and rejecting the annexation into Pakistan. Nationalistic political figure like Gul Khan Naseer was one of the leaders of the KSNP who advocated for maintaining the independence and rejected the merger of Balochistan with Pakistan. After forceful occupation of Balochistan by Pakistan, the KSNP continued its historical struggle to restore the independent status of Balochistan.

As already discussed above that when British was leaving this region it had plans for this region, one of the main purpose of those plans were to maintain its presence even though it cannot be physically present and the result of her plan was creation of Pakistan so that it could serve the interest of the west. When Pakistan was created it could not maintain its position without any external support so they conspired to forcibly occupy Balochistan even though Pakistan legally recognized the independent status of Balochistan. The ruler of Pakistan at that time was Mohammed Ali Jinnah who was also legal advisor to Khan of Kalat Mir Ahmad Yar khan. Jinnah conspired against Khan of Kalat and advised him to merge with Pakistan on the basis of Muslim brotherhood. Khan told Jinnah that he himself does not have the authority to take this decision he need to consult it with parliament.

Khan of Kalat bounded by the constitution of state took this advice to the parliament of the government where the both houses Dar-ul-Umra and Dar-ul-Awam rejected the idea of merger of Balochistan with Pakistan. The rejection of the merger of Balochistan with Pakistan is evident from the historic speech of Mir Goush Bux Bezanjo in the parliament, if his word are to be concised, than he said that Baloch has its own culture own language and own national identity from which they are proud and if the argument is that on basis of Muslim brotherhood Balochistan and Pakistan should be merged than why not merge Pakistan with other Muslim countries like Iran and Arab countries and the parliament represented the population of Balochistan when parliament rejected the idea of merger its represented the will of people of the Balochistan.

When the idea was rejected by Baloch for merger than Pakistan had military privilege and a dominant military advantage against Balochistan. Pakistan started to apply pressure on Khan of Kalat to sign the annexation deal and started its military campaign in Balochistan starting from Makuran. The leader of Makuran (who were Gichki) and Lasbela (who were Jam) were forced to sign a deal with Pakistan to annex their respective units with Pakistan and in return they would receive reward from Pakistan but as discussed above, A leader of unit does not have the legal and constitutional authority to decide fate of their units.

Pakistan increased its military presence and forcibly signed the deal at gun point from Khan of Kalat and on 27 march 1948 Balochistan was once again occupied.

Conclusion

The claim of Baloch for their independent homeland is natural, historical, and legal and fits in international law. When the modern state emerged, Baloch homeland existed in the world map at 16th century at the time of its great leader Noori Naseer khan 1. The Baloch state went through different phases in history with ups and down and the people of this homeland always stood like a mountain when they saw a threat to their homeland. After the occupation of British when Balochistan regained independence on 11 august 1947 it established a modern state with a defined sovereignty and a distinct political setup and modern political party but Pakistan occupied the independent Balochistan on 27 march 1948 forcibly.

11 August: The Day of Remembrance of Our Lost Independence

Brahnaz Baloch

11 August is a profoundly significant day for Baloch. It is recognized as a day associated with the independence of Balochistan and its subsequent loss. For those who observe it, this day is not an ordinary date. It is a day to remember history, honor the people of the past, and reflect on the meaning of freedom, identity, dignity, and homeland.

The history of Balochistan is old and rich. Baloch people have lived on this land for generations and have preserved their own language, culture, traditions, values, and social identity. Their connection with their homeland is very deep. Mountains, deserts, rivers, villages, and the sea are not merely parts of the land; they are connected with the memories and history of the people.

The historical significance of 11 August lies in the events of 1947. Before the creation of Pakistan, the Khanate of Kalat had a distinct political position. On 11 August 1947, Kalat declared its independence. This event became an important part of Baloch history and is remembered by Baloch nation as a symbol of their independence.

The declaration created a moment of hope for people who believed that their homeland would have the opportunity to decide its own future. Independence was connected with the ideas of dignity, self-determination, and the right of a people to protect their identity. For Baloch people today, remembering 11 August means remembering that historical moment and the hopes connected with it.

However, the situation changed soon afterwards. The newly formed Pakistani state with the help of colonial powers invaded Balochistan and forcefully occupied it. On 27 March 1948, the Khan of Kalat announced the fallen of Kalat state. This ended the short period associated with Kalat's independence. Because of these events, 11 August became a date that Baloch people remember with sadness as well as pride.

The independence was lost after 8 months, a day full of emotional sentiments. A feeling that something important from the past was taken away or

could not continue, thrills more than death. It reminds people of a historical moment that they believe should not be forgotten. For them, remembering this loss is a way of keeping their history alive.

11 August is a day to remember the generations that came before us. Every nation has people who experience difficult times and leave behind stories for future generations. Their experiences become part of the history of their people. Remembering them does not mean living only in the past. Instead, it means understanding where we came from and how our history shaped our present. A day of remembrance of those who saw the independence by their eyes but then experienced the most heartbreaking fall.

This day also reminds us that independence is not simply a political word. Freedom is connected with identity, culture, language, and dignity. People want to be able to protect their traditions and pass their cultural values to their children. They want their history to be remembered and their voice to be respected. For this reason, the meaning of independence can be deeply personal as well as political. It means living freely on own land and respecting the humanity around the world.

Balochistan has a unique culture that has survived through generations. Balochi and Brahui languages, traditional poetry, music, dressing, customs, hospitality, and oral history are important parts of our cultural identity. Remembering 11 August can also encourage people to protect these traditions. A nation's identity becomes stronger when its people know and value their own culture.

For students and young people, 11 August should be a day of learning. Young generations should know the history of their homeland instead of allowing important events to disappear from memory. We should read historical books, listen to elders, study different historical viewpoints, and ask questions about the past. These Knowledge help us to understand our identity, past mistakes and make rightful decisions about the future.

The emotional importance of this day can be seen in the way people remember their homeland. For someone living far from Balochistan, the memories of home can become even stronger. The mountains, deserts, villages, language, songs, and traditions can create a powerful feeling of belonging. 11 August can therefore become a moment when people think about their roots and their connection with their homeland.

The day also carries a message about the responsibility of the present generation. Remembering history is not enough. People must also preserve their culture, educate themselves, respect one another, and work for a peaceful and independent future. A strong nation is built by people who understand their history and struggle to preserve its ancient culture, values and freedom.

There is also an important lesson in remembering lost independence: freedom should never be taken for granted. History shows that this world is cruel, every state tries to subdue others, so we must understand the true face

of the world and struggle for protecting our national sovereignty. The rights and identity of nations can be affected by major political shifts. Therefore, educating people on our national state, awareness, unity, and continuous struggle are important for every generation to be an independent nation.

For Baloch people, 11 August is a day of both sorrow and pride. There is sorrow because it reminds us of a lost historical moment. There is pride because it reminds us of our homeland, culture, and long history. These two feelings can exist together. A person can feel pain about the past while still having hope for the future and freedom.

11 August also reminds us that a homeland is more than its borders. A homeland lives in the hearts and memories of its people. It exists in their language, poetry, traditions, stories, and connection to the land. Even when political circumstances change, cultural memory can remain alive for generations.

As the years pass, the importance of remembering history becomes even greater. New generations are born who did not experience the events of 1947. They can only understand them through education, family stories, historical records, and cultural memory. It is therefore the responsibility of each generation to preserve historical knowledge and pass it responsibly to the next.

In last, 11 August is remembered by Baloch nation as the day connected with the independence of Balochistan and the remembrance of its subsequent loss. It is a day of history, identity, dignity, and reflection. It reminds us of the importance of our homeland and the historical experiences of our ancestors.

We cannot change the events of the past, but we can remember and learn from them. We can protect our language and culture. We can educate our children about our history. And we can struggle for a future based on peace, dignity, justice, and respect.

11 August is more than a date. It is a memory of a homeland, a reminder of a lost chapter of history, and a symbol of the importance of remembering who we are, where we come from and what must we do. The national struggle for restoration of our independence continues and Baloch nation struggle in many fronts to see the Dawn of Freedom. As history proves, any nation ready to sacrifice their soul and bodies to their national cause can never be defeated. The world history is full of about the brave and committed nations who never gave up against the colonial power, and at last wrote the history of their freedom in world. The Baloch nation will prove the world about their struggle and will regain their independence at any cost.

Baloch Nationalism and Resistance against Occupation

Bramsh Baloch

According to Taj Mohammad Breseeg, in *Baloch Nationalism and Its Origin and Development*, organized Baloch political activity started emerging around the 11th century, mainly in Makuran. Before this, the Baloch did not have a centralized state; rather, they were grouped into tribes or communities, but had authorities over their region.

The Baloch got the opportunity to organize themselves when the centralized governments became weak enough. They gained the authority to organize their power and broaden their influence across the region.

On 11 August 1947, the Khan of Kalat announced the independence of Balochistan. Unfortunately, this independent state was not destined to continue. Pakistan forcibly occupied the land of the Baloch through the forced occupation of the Kalat State. This act, which was unacceptable to the Baloch, evolved into a resistance struggle to remove the occupying power from their land and restore the State. The resistance has persisted until the present day.

Mir Jalal Han and the First Baloch Confederacy

Mir Jalal Han, who is known as the founding father of the Baloch Nation, was an important leader in traditional Baloch history. He was associated with the emergence of the first Baloch confederacy.

Mir Jalal Han's idea was to politically unite the various Baloch tribes under common leadership with military cooperation. This confederacy was established in Makuran.

After the death of Mir Jalal Han, his kingdom was divided into five military divisions: Rind, Lashari, Korai, and Hout were affiliated with his sons, while Jato Bibi was affiliated with his daughter. These groups later became important figures in Baloch political history.

During the 13th century, the Baloch faced many attacks from the Mongols. As a result, the Baloch political structure was weakened. The economy suffered,

causing political instability. Despite these difficulties, Baloch communities survived and maintained their political unity. An important historical idea is that “external threats can encourage internal unity.” Baloch resistance against several powers contributed to unity among Baloch tribes and communities.

Rind-Lashari Confederacy

In the 15th century, under the leadership of Mir Chakar Rind, the Rind-Lashari Confederacy developed. This confederacy brought the Baloch tribes together under one political and military structure.

Mir Chakar Rind was born in the Kolwa region of Makran in the middle of the 15th century. He united different Baloch tribes and created a powerful Baloch political organization.

By 1487, Mir Chakar Rind's rule had expanded across Kharan, Kalat, and Lasbela. By the 16th century, it had expanded further across Makran, Kalat, Kachhi, and Sibi.

Mir Chakar Rind is important in Baloch history because he brought political unity, established a military organization, and promoted a common identity. Historically, Mir Chakar Rind is known as a “Symbol of Unity and Strength.”

Moreover, the Rind-Lashari Confederacy did not last for a long time. It ended in 1512 due to internal conflict between the tribes, especially between the Rind and Lashari. It was one of the major civil wars in Baloch history. This weakened political unity. This caused the division of many political units, and Balochistan became politically divided.

Khanate of Kalat

In the middle of the 17th century, the Khanate of Kalat became a political state in Balochistan. The purpose of the Khanate was to unite different Baloch regions under a single central political organization. Through a traditional constitution called Rawaj or Dastur, the Baloch were united by a common identity under a political organization.

In 1666, Mir Ahmad I became the Khan after being selected by the Jirga. The Khan was the central authority, and every tribe and community was connected to this political system.

The Khanate even faced many hardships from neighbouring empires, including the Mughal Empire, Persian powers, and Afghan powers. The Khanate was important in protecting Baloch identity and independence.

From 1749 to 1795, one of the most important Khans came into power. The most important achievement of Mir Nasir Khan I was the consolidation of

Baloch territories under the authority of Kalat. His struggle was to bring the Baloch tribes under a single political system. His system was based on central authority and the traditional tribal structure.

His major achievements included political unity, military organization, administration, diplomacy, and territorial authority. Nasir Khan I made the Khanate of Kalat economically stable and diplomatically recognized, strengthened the government, unified the people, and maintained regional alliances.

In 1795, his death weakened the central authority. Leadership declined, internal conflicts increased, and the state became unstable. In 1839, the state faced British military aggression.

British Expansion in Balochistan

During the early 19th century, particularly from 1809–1810, the British kept an eye on Balochistan. The British wanted to maintain their colonial power and entered Balochistan. The Baloch did not accept this and resisted British expansion.

In 1839, the Khan of Kalat, Mehrab Khan, resisted the British. This resistance resulted in the death of Mehrab Khan on 13 November 1839. After his death, internal conflicts increased among the people. These internal conflicts helped the British enter and control the Baloch land more easily.

The British controlled Balochistan through different strategies. They introduced various treaties and divided the Baloch land through a policy of “Divide and Rule.” A treaty in 1876 established a relationship between the British government and the Kalat State while recognizing Kalat’s distinct status.

Apart from this, the British divided the land of Balochistan:

- One part was given to Iran.
- A small part was given to Afghanistan.
- British Balochistan was formed in 1879 and included Pashtun districts, with Quetta as its capital.
- The Kalat State was also divided into Kalat, Kharan, and Lasbela.

During 1935, under the Government of India Act, the British government tried to incorporate Kalat into the Indian federation. However, the Khan of Kalat rejected this, arguing that the 1876 Treaty declared Kalat an independent state and that it was not a part of British India.

On 11 August 1947, an agreement was documented in New Delhi between Lord Mountbatten, the Khan of Kalat, Mir Ahmad Yar Khan, and Muhammad Ali Jinnah, representing Pakistan.

The five points were declared as follows:

1. The Government of Pakistan recognized Kalat as an independent sovereign state in treaty relations with the British Government, with a status different from that of India.
2. A legal opinion would be sought as to whether or not the agreement concerning the lease between the British Government and Kalat would be inherited by the Government of Pakistan.
3. When this opinion had been received, further meetings would take place between representatives of Pakistan and the Khan of Kalat in Karachi.
4. Meanwhile, a Standstill Agreement had been made between Pakistan and Kalat.
5. Discussions would take place between Pakistan and Kalat in Karachi at an early date, with a view to reaching decisions on defence, external affairs, and communications.

Independence and Collapse in 1947-48

During 1947, one of the major concerns was Balochistan. The Khan of Kalat considered Balochistan an independent state, neither a part of Pakistan nor India. In 1947, the status of Kalat became the main political struggle.

When the British withdrew, Kalat was asked to select either India or Pakistan. However, the Khan rejected both options and considered Balochistan an independent state with friendly relations with its neighbouring countries.

In August 1947, negotiations between Kalat and Pakistan resulted in the announcement on 11 August 1947 that Balochistan would be an independent state with friendly relations with Pakistan. This was associated with the Standstill Agreement.

A meeting between Lord Mountbatten, Muhammad Ali Jinnah, and the Khan of Kalat took place on 4 August 1947, where an agreement was reached that Balochistan would be an independent state on 11 August 1947.

On 15 August 1947, the Khan of Kalat announced the independent state of Balochistan to his people and raised the flag of Balochistan. The flag consisted of red and blue colours with a moon and star, which represented peace, unity, struggle, and the principles of Islam. He also declared himself a servant of the Baloch nation and Islam.

On the other hand, the Kalat State established its own two-chamber assembly: the Dewan-e-Aam and Dewan-e-Khas. Dewan-e-Aam consisted of representatives of the general population. It consisted of 52 seats representing Sarawan, Jhalawan, Makran, and Lasbela.

Dewan-e-Khas consisted of upper-class people, the Sardars, or tribal elites. Both houses debated laws, powers, and the annual state budget. Elections

were held in 1947, which were the first general elections of Balochistan, where the Kalat State National Party won the election by securing 39 out of 51 seats.

The Khan of Kalat wanted to have friendly relations with Pakistan, but unfortunately, Jinnah desired the annexation of the Kalat State to Pakistan as soon as possible. He pressured the Khan of Kalat for accession, while the Khan denied and consulted with his assembly and the public.

The Foreign Minister of Kalat, Mr. Fell, did not agree and argued that Kalat was historically a separate state with its own identity, culture, history, and land. Kalat also demanded its territories of Kharan and Lasbela, but Mr. Jinnah refused and asked Kalat for accession.

The annexation of Kalat was not accepted by many members of the parliament, who opposed it. Mir Ghous Baksh Bizenjo, a member of Dewan-e-Aam, opposed the accession and argued that they could not merge their national identity into Pakistan. Rather, he stated that they could accept friendly relations with Pakistan because both were Muslim countries.

Another member, Maulana Mohammad Omar Deobandi, also rejected complete accession and called for a fair relationship. Malik Faiz Mohammad Khan Yosufzai and Mirza Khuda Baksh argued that the Baloch had supported the creation of Pakistan, so it would be unfair for Pakistan to pressure Kalat for accession.

The final decision of Dewan-e-Aam was to reject accession to Pakistan and accept friendly relations with the neighbouring country. This decision was announced on 14 December 1947. On 4 January 1948, Dewan-e-Khas also disagreed with accession and supported the independence of the Kalat State.

The rejection of accession was not acceptable to Pakistan, and it pressured the Khanate. On 17 March 1948, Pakistan occupied regions of Balochistan, including Kharan, Lasbela, and Makuran. The forced occupation brought the autonomy of Kalat to an end.

On 28 March 1948, the Khan was forced at gun point to sign the Instrument of Accession without the consent of the Assembly. On 15 April 1948, Pakistan took full control of the Baloch parliament and administration. Once again, Balochistan was occupied and colonized by Pakistan.

Resistance Movement (1948)

The forced occupation of Balochistan was not accepted by the Baloch population, and a rebellion began. On 16 May 1948, Prince Abdul Karim, the brother of the Khan, started a national liberation movement and made his way towards the mountains.

He addressed a letter to the Khan on 28 June 1948 regarding the act he had committed, which was never accepted by the Baloch. He warned the Khan

against trusting the Government of Pakistan.

Prince Karim resisted against what he considered an unlawful action, and he was supported by many political leaders and political parties, including:

- **Mohammad Hussain Anqa, Secretary of the Baloch League**
- **Malik Saeed Dehwar, Secretary of the Kalat State National Party**
- **Kadir Baksh Nizamani, member of the Baloch League and Communist Party**
- **Mölvi Mohammad Afzal, member of Jamiat-ul-Ulama-e-Balochistan**

They supported the resistance movement, participated through nationalistic campaigns, and created two fronts.

The National Cultural Front, where Baloch culture, history, and language were propagated to inspire resistance.

The Religious Front, where religion was used to challenge the occupying authority.

Baloch resistance against the oppressor continues to this day. The Baloch have resisted external authorities in every decade and during every phase of their history. The struggle for a free Balochistan continues today, and it will continue until freedom.

References:

1. Taj Mohammad Breseeg, Baloch Nationalism: Its Origin and Development
2. Problems of Greater Balochistan
3. Research papers

بلوچی بھر

بام ۽ آجوتی

شولان بلوچ

ترجمان، بی ایس او آزاد

سال ۾ مڙهي ۽ شانزده سال پيش ۱۹۰۲ انت، ڏيهه ۽ ميٽڪ ۽ مڙني سياسي مڙي لے برجم انت۔ شه جتائين هندان اتلگين مملوڪ اتلگ ۽ وانگياه ۽ گراونڊ ۽ مڙج انت۔ درستان رنگ رنگي ميں بيرک گون ۽ مڙزاش کنگ، زهگاني سرائ سهرچکين پئي بستگ ۽ وڙناياں سئ رنگي ميں سياپين چادر بد ۽ انت۔ گراونڊ شه سهر، سبز ۽ شونيز بيرک که آياپي سر ۽ اسپتئين استال ۽ نشان پر، سمبديگ بوٽگ، سهرچکين بيرک انت گون استال ۽ چراگے ۽ نشان ۽ هم گراونڊ ۽ آتراپ ۽ لگوک انت۔ کوش که کش لبت داں رنگ رنگي ايس بيرک لڏان ۽ سر انت ۽ دلکشين نڊارگے پيش دار انت۔ گراونڊ ۽ زباري نيمگ ۽ تلو ليے سمبديگ، پڻت ۽ مڙنيں فلکے لگوک انت که آئي ۽ ته ۽ نيرانين بلوچ راجي سروک واجه گلام محمد، شير محمد ۽ لالا منير ۽ اکس لگوک انت ۽ نبشته انت

”شبدائے مڙکاپ ۽ سهرچکين دروت“۔ ۽ ميسے فلکس ۽ مڙزي کڏ ۽ نبشته انت «يازده اگست بلوچستان ۽ آجوتی ۽ روچ»۔

اے يازده اگست آت، هما روچ که بلوچ ۽ وٽي آجوتی ۽ روچ من اتگ، اے هما روچ انت که وڊرے برطانيه ۽ زورادريں استان ۸۱ سال ۽ زوراکين ايدوستي ۽ پڊر چه کسان بر (برصغير) ۽ درکثيت ۽ بلوچستان ۽ آجوتی ۽ جار بلوچستان ۽ بهوار دنيا ۽ پڙينگ بوٽ۔ وڊرے انگريز مڙنيں مدتے ۽ پڊر وٽي دستان چست کن انت ۽ اے هند ۽ يله ديلے انت داں بلوچستان اولي استان بيت که آجوتی ۽ جار ۽ جنت ۽ کلات ۽ مڙيز ماڙي ۽ بلوچستان ۽ سئ رنگي ميں بيرک چست کنگ بيت۔ بلوچستان ۽ آجوتی ۽ جار چه ريڙو بندوستان، ريڙو بي بي سي، بالتاک نيورک نامڙ ۽ ايدگه چينلاں گون سوييني ۽ جنگ بيت۔ بلوچستان دوپريک آجو ۽ وٽواکين استانے بيت ۽ دنيا ۽ نقشه ۽ وٽي نام ۽ نشان ۽ اير کنت۔

گراونڊ شه مردماں پُر آت، زهگاں بيرک دست ۽ گل ۽ بال ات انت، همک نيمگ ۽ وشي ۽ گلي لے تالان آت۔ يک پڙمراه ۽ جڙيگاں گون سرچکاريں نڊارگے که دل ۽ تاهير دنت۔ اے آجوتی ۽ ونه آت بلے آجوتی ۽ استال ۽ برانز همک نيمگ ۽ تالان ات انت۔

مني کش ۽ چاره سالي گونڊ لے اوشوٽوڪ آت، سر ۽ سهرين پئي لے بستگ ۽ بلوچستان ۽ بيرک لے دست ۽ گل آت۔ من جُست کت «گونڊل تني نام کئے انت؟»

پسو لے دات «من درپشان آل»۔

درپشان!، مڙجي پڊر مڙيز استان ۽ درپنگ ۽ آت۔

«اڊ ۽ تو گڙا اتلگه چي گندگے؟» من جُست کت۔

«مڙجي يازده اگست انت، بلوچستان ۽ آجوتی ۽ روچ انت بلے شمين پوکستان ۽ مئ آجوتی پل اتگ»۔ اگل بوٽ ۽ پڊر مونجاني ۽ پسو لے دات۔

من دوپريک جُست کت «گڙا تني هيال ۽ ما دوپريک آجوتی ۽ گريں؟»

» هو، لازم۔ مٺي شيدائي خون الم پل روين آنت ۽ مٺي جهڙا راني جهڙا مٺي بلوچستان ۽ آجوتی ۽ بام ۽ دروشم ۽ سهرابيت۔ «آئی ۽ په پهر ۽ شان گوشت۔ مٺي آئی ۽ گپ ۽ تران داں ديران جُرات ۽ گپاني ته ۽ آئی ۽ من ۽ گوشت که آئی ايس او آزاد ۽ باسکه ۽ بی ايس او ۽ درساني هرود ۽ مڙجي آبلوچستان ۽ دنيا ۽ همک آشوباني بانه پوه ۽ سپد انت۔ آئی ۽ گپاني ته ۽ مهر، اميت، سينک ۽ مٺي مان آنت، اے کسانين بالاد ۽ آئی ۽ باز زانت۔ گرامن زانت که بی ايس او آزاد ۽ ارزشت ۽ کد چنچو مزن انت۔

اے مٺي مڙجي ۽ بازين سياسي سرڪ ۽ رهشون ۽ اتلگ ۽ ساڙي آنت، بی ايس او آزاد ۽ آشوباني ورنا ۽ سرڪ، بی ايس ايم ۽ سياسي رهشوناں هوار بی آر پی ۽ ايلگ ورنا ۽ سياسي جهڙا بلوچستان ۽ جتائين دمگاں اتلگ انت۔ ايشاني ته ۽ بلوچ راجپوت ۽ شموکين استال ۽ وٽن ۽ لم ۽ هم اتلگ ۽ ساڙي آنت۔ درستي رهشون تلوع ۽ سر ۽ یک ۽ آيان بوت انت ۽ گشتانک ديان بوت انت۔ هم ۽ پيم بانک کريم تلوع ۽ سر ۽ اتلگ ۽ وٽي گشتانک ۽ ديان ۽ گون تيزين توکل ۽ درشت ۽ رتليگ هون مٺي ماپ تر سد ند ۽، پُرتليگ ڏوڪ ماں بولان ۽ ترا ماپ نه بيت۔ «اے په ڏمن ۽ هما جوڙين جواب آنت که ناں تهنا مٺي لبراني زمنت آنت بلکين مٺيگين سينگا مٺي بهر آنت ۽ مٺي دلاں پيوست آنت۔

اے مڙجي که بلوچستان ۽ آجوتی ۽ روج ۽ درگت ۽ برجم دارگ بوتگ آنت، مردمانی گون زمين ۽ مهر، گون انسانيت ۽ شرپ، گون وٽي بهار ۽ آثاني ۽ راجي ليدگاں نزکی همک نيمگ ۽ گندگ بوت۔ همک کس پورا یک ۽ دومي ۽ سید ۽ وارس آنت، هرکس په یک ۽ دومي ۽ هڏوناک آنت۔ آجوتی ۽ روج ۽ دارگ که پوڄ به بيت داں آجوتی ۽ جند چوڻ بيت؟

دنيا ۽ ته ۽ همک بني آدم ۽ ناں تهنا واهشت انت بلکين بنيادي هک انت که آجو به بيت، آجوتی استالنه ۽ ته ۽ ساه به کش ليت، آئی ۽ همک شنه پهر پيرگ به بيت، آئی ۽ بهار، زبان، دود ۽ ليدگ، زمين ۽ زور ۽ هوار آئی ۽ مٺي آجو ۽ وٽاکين زند به ۽ گوازين ليت۔ بني آدم ۽ که سر چست کنگ داں آجوتی ۽ واپ ۽ راست کنگ ۽ جد ۽ رهاگ انت۔ بله دنيا ۽ کچلين راستياني ته ۽ بني آدم ۽ زير کنگ ۽ گلام دارگ ۽ که هم لوک نه انت۔ چوشين راجه نيست که آيان ايدستي ۽ کهر جتئين فونت نه دستگ ۽ ناں که چوشين بني آدم ۽ گواه ليت که آئی ۽ اوک ۽ وشي دستگ۔ همک نزورين راج دورے ناں دورے ۽ ايدوست بوتگ بله انچوشکه انساني مڙ ۽ اے هوار انت که آوتی آجوتی ۽ هلو هالو بانه دنت بلکين آهمک نا انساني ۽ ايدستي ۽ بلاپ ۽ جد کنت۔ انساني دپتر چوشين درواں سر چکار انت که آيان وٽي راجي ايدستي ۽ بلاپ ۽ مٺيگين سينک ۽ گون گهگيري کنگ ۽ آجوتی گپنگ۔ هما روج ۽ که راجه ۽ آجوتی گپنگ داں آروچ په آيان لوکين بام ۽ بوتگ ۽ چه هم ۽ بام ۽ آيان وٽي باندات ۽ سپر بئيج کنگ۔ آروچ که راجاني آجوتی ۽ روج انت، ايشي ۽ وشي ۽ لوت ۽ هما راج همک انت کنت که چم ۽ وٽ دستگ ۽ ندرگ لے کنگ۔

بلوچ ۽ هم ۽ چه اڏو راجاں ايدستي ۽ همکين شپ دستگ ۽ گندگ ۽ انت۔ بلوچ مزين مدت ۽ پد يکروچه آجو بوت، آئی ۽ استان لوک جوڙ بوت ۽ آيان په وٽي باندات ۽ زُنا کنگ ۽ پُرتجين والبه دست۔ آيزده گست ۽ وشديں روج آنت۔

يازده گست په بلوچ راج ۽ آجوتی ۽ بام آنت، هما بام که مزين تماری لي ۽ پد سهرابوت ۽ تيگين آتراپ لے زُنا کُرت۔ اے هما روج ۽ بام آنت که بلوچ راج ۽ پُرتين ۸۰ سال انگريز ۽ ايدوست لوگ ۽ پد دستگ آنت۔ اے روج ۽ بلوچ ۽ استان ۽ بيرک دوڙ ماں بلوچ سرزمين ۽ سر ۽ بلند بوت ۽ بلوچ راج ۽ وٽي سرزمين ۽ آجوتی ۽ هم ۽ وٽ ندرگ کُت۔ يازده گست ۷۶۹۱ ۽ که بلوچستان ۽ آجوتی ۽ چار سرزمين دنيا ۽ پرينگ بوت داں بلوچ ڏيهه ۽ وشي ۽ گلي لي تالان بوت۔ زنگ ۽ وٽا، جنين ۽ مردين، پير ۽ کماش، درستاني چماں زُنا لي تالان بوت ۽ همک نيمگ ۽ آجوتی ۽ استال ڏپنگ ۽ آنت۔ انچو گوشه مزين همکين شپ ۽ پد زُنا مٺي بام ۽ همک آتراپ زُنا کُرتگ آنت۔

بله بلوچ ۽ وشي ۽ آجوتی ۽ داں ديران جُرات نه کُت، بهشت ماه ۽ پد وهڊه لچوزين پاڪستاني استان بلوچ سرزمين ۽ سر ۽ زوراکی کنان ۽ بلوچستان ۽ سر ۽ قبضه کنت داں بلوچ راج ۽ آجوتی ۽ چه آئی ۽ پلگ بوت۔ يکبر ۽ پدا بلوچ راج گلامي ۽ سانکلاں پتائنگ بوت ۽ آيک تمهار ۽ ترسناکين کورچاله ۽ دور ديگ بوت۔ آئی ۽ دستليں واپ چه آيان چماني کل ۽ پچگرگ بوت، چه آئی ۽ آئی ۽ بهار، زبان، دود ۽ ليدگ، زمين ۽ آلمان پلگ بوت ۽ آوتی چند ۽ سرزمين ۽ دراد کنگ بوت۔ آئی ۽ راجي بهستانک پروشگ بوت ۽ آيان گون بندوڪين همک شنه چه بهر ۽ بن ۽ وگلوچ کنگ بوت۔ آيان مٺي زمين لوں په آيان بنديگجابه جوڙ کنگ بوت ۽ پچين آلمان په آيان پچيلين کڙڪ جوڙ بوت۔

بله کسه چه اڏ ۽ بلاس نه بوت بلکين اے سڪ مڙين راج ۽ زوراکیں استان ۽ گلامي تک جت ۽ آئی ۽ بلاپ ۽ گهگيري ۽ نڪش اير کُت۔ وٽي چچ گپنگين آجوتی ۽ باتر ۽ پاد اٽک ۽ زوراکیں گون ديرين توکل ۽ هڪل ديان ۽ وٽي زندگين راجه ۽ بستار پيش داشت۔ آيان سر بهل کنگ ۽ په ابد گلامي ۽ جاه ۽ زُنا مٺي بام ۽ باتر ۽ همک کنان ۽ جد ۽ منزل بنا کُت۔ هما جد که آئی ۽ پند چه لگان کُربانیاں گوزان منزل لے ابدانين آجوتی آنت۔

هما انت که بلوچ راج وٽي دوبر آجوتی ۽ ۽ په راجی استان ۽ دوبر جوڙشت ۽ همد ۽ انت۔ بلوچ، وٽي سراں ديان، هوناں رچان ۽ ۽ په بام ۽ آجوتی ۽ سپر کنان ۽ جُزان انت۔ اے گپ پو روچ ۽ رثنائی ۽ پڊر انت که همک ایدستیں راج ۽ ۽ که گھگیری ۽ راه گچین کُرت ۽ ۽ په آجوتی ۽ کربانی ۽ پلسپ ۽ گوں سرچکار حمد کُرت داں سوینی آئی ۽ باندات بوت۔ بلوچ ۽ راجی حمد تنہا کُربانی ۽ جزیگ ۽ گوں برجہ نہ انت بلکین ادارہانی مہلکی، سانشی ترزواب ۽ لیکھی مہلکی ۽ گوں برجہ انت ۽ یکیرے پڊا آ بام ۽ آجوتی ۽ گیند لبنت کہ چه ہمود ۽ آ وٽي راجی استان ۽ واب ۽ ۽ هلیگیں رنگ ۽ مانا دنت۔

آجونی ء داں پاکستان ء زیر دست ء ورناک بلوچ

یک راجے ء بستانر ء دُنیا ء تہ ء بلوچ ء وئی گھگیری لیے سوب ء نامے گپنگ۔ بلوچ ء ہج بر دُمن ء دیم ء وئی سر جھل نہ کنگ ء گلامی نہ من انگ۔ اے گپ ء شون ء راجپتر دنت کہ بلوچستان جتائیں استانی چیر دست پونگ چوشکہ برطانیہ ء پاکستان دو ناکلتیں درور آنت۔ بلے بلوچ مدام وئی جاہ ء محکم پونگ ء دُمن ء ہلاپ ء یک شلہ گھگیری لے بر جاہ داشتگ۔ ہے گھگیری ء سوب ء گھتیں مڈت ء ہاتر ء بلوچ وئی دُہم ء وت واجہ بیت۔ بلے اے وحد دور نہ آت کہ پاکستان ء لشکر ء بلوچستان دو بر زورانسری ایر دست کت۔ ہما روچ ء بگر داں روچ ء مروجی بلوچ وئی وتو جھی ء جنگ ء انت، پہ وئی بٹکی اگبالاں ء راجی آجونی ء ہاترا جنگ ء انت۔

ہدی کرن ء بگر داں 1839 ء بلوچستان یک آجونی زینے پونگ۔ بلوچستان وئی زمین ء ابرمی مڈانی سوب ء دُنیا ء تہ ء زمینی حساب ء جوانیں جاہے چھمگ پونگ۔ ہے وحد ء زانگاں برطانیہ وئی چندیں جاسوس بلوچستان ء تہ ء دیم دنت۔ اے جاسوس بلوچستان ء زمینی ارزشت، راہبند، بلوچ ء تب ء دیناں ء لیندگہ تک ء پھناتان سپرد بوہگ ء سوہند بنت۔ اے سوہندی ء پد برطانیہ ء جنگ گوں میر مہراب خان ء برجم بیت۔ اے وھداں خان آف کلات پرش دیگ بیت ء ہے جنگ ء میر مہراب خان شہید کنگ بیت۔ بازیں گھگیری ء لٹ ء کٹ ء پد 1839 ء برطانیہ بلوچستان ء ایر دست کنت۔ 1839 ء بگر داں 1947 ء، اے میان ء بلوچستان برطانیہ ء چیر دست بیت۔ برطانیہ بازیں شورندی لیے کنت، بلوچ ء گلام جو کنگ ء بازیں پندلے سازیت، چوشکہ مھر کنگ ء ہاکی برطانیہ ء ناکلتیں شورندی لیے کہ مروجی انگت ہم بلوچ چہ ہے شورندی ء سامند انت۔ بلے بلوچ ء وئی گھگیری مدام چو چلتن ء محکم داشتگ۔ سرکار ء اگاں بلوچ ء یک چیزے ء چہ درونت ہیل کنگ گرا آ بلوچ ء گھگیری پونگ۔

بیستی کرن آشوبی کرن ء نام ء زانگہ بیت کہ اے ہما کرن انت کہ جہان ء نزور ء زبردستیں راج چہ جہان ء زورگیراں وئی دُہم ء وتو جھی ء چچ گرانٹ ء جہان ء تہ ء لوک ء وتو کیں استان ء بستانر ء دیم ء کلیمت۔ بن اسل ء اولی ء دومی جہانی جنگانی میان ء یورپ ء زورگیریں راج چہ جہانی جنگاں نزور تر انت ء وئی تو آبادیاتاں گیش داشت کت نہ کن انت نیمے نیمے ء تو آبادیات پہ وئی راجی شرب ء بچار ء رگ ء زورگیرانی دیم ء چو کوہ ء مک بنت۔ ۵۴۹۱ ء دومی جہانی جنگ ء ہلاسی ء انگریز سرکار چہ ہندستان ء در آہگ ء چن ء لاچ ء بندات کنت ء نیمے میان ء ہندستان ء مسلم لیگ ء آل انڈیا کانگریس ء راہشونانی گوما ہندستان ء بندات ء درگت ء ند ء نیاد ء گیش کنت۔ انگریز سرکار ء گور ء برصغیر ء چہ در آہگ ء لوکیں استانی جوشٹ ء ہیل ء لیکہ بلوچستان ء درگت ء یک وتو اک ء آراتیں استان ء ہیل بنت۔ ۷۴۹۱ ء زبردستیں انڈیا ء والسرے لارڈ ماونٹ بیٹن ء سروکی ء دہلی ء قلات ء نواب میر احمد یار خان ء قلات اسٹیٹ ء وکیل محمد جناح ء میان ء پاکستان ء قلات اسٹیٹ ء سیادی گیشینگ بیت کہ بلوچستان آزادی ء رند پاکستان ء جوانیں ہماہگ ء بستانر ء جہیزت۔

۷ اگست ء دہلی ء لارڈ ماونٹ بیٹن ء سروکی ء لوٹگیں دیوان ء جار آل انڈیا ریڈو ء پرینگ بیت ء ۷ اگست ۷۴۹۱ ء میر احمد یار خان گوں بلوچستان ء لس مھلوک ء تران ء تہ ء بلوچستان ء وتو جھی ء منانک ء دنت ء درائیں لبٹ کہ بلوچستان چہ انگریز ء زورگیری ء سانکلاں آزات بیتگ ء یک وتو کیں بستانرے داربت۔ بلے آل انڈیا مسلم لیگ ء راہشون ء حاس جناح بلوچستان ء وتو جھی ء شریں پالے سپرد نہ بنت۔ جناح ۷ اگست ۷۴۹۱ چہ بلوچستان ء آجونی ء کس سے روچ ء رند پاکستان ء آجونی ء جار ء جنت ء بلوچستان ء زیر دست کنگ ء چن ء لاچ ء بندات کنت۔ قلات ء مزین وزیر محمد اسلم کہ لیکھی بنیات ء مسلم لیگ ء موگر بیت ء قلات اسٹیٹ ء گوں پاکستان ء حوار بوگ ء وازمندگ بیت۔ ستمبر ۷۴۹۱ ء جناح میر احمد یار خان ء ماں کراچی ء بلوچستان ء گوں پاکستان ء حوار کنگ ء ہیل ء دیم ء کلیمت ء بلوچستان ء سر ء لشکر کشی ء بچار ء دنت۔ میر احمد یار خان ریاست ء قلات ء انتظامی ادارہ ہزان کہ دارلعمام ء دارلعمراء جناح ء بلوچستان ء درگت ء ہلالاں ایر کنت کہ اے دوئیں مجلس جناح ء ہلالاں سرجمی ء رد کنت ء بلوچستان ء وتو کیں بستانرے موگر بیت۔ پدا زورگیریں پاکستان بلوچ گلزین ء زیر دست کنگ ء ہلالاں گوں بلوچستان ء سر ء لشکر کشی ء بندات کنت۔

هے رنگ ۽ 27 مارچ 1948 ۽ پاڪستان، بلوچستان ۽ زورانسري ايرودست ڪنت۔ بلے بلوچ ۽ وٽي گُلامِي انگلت نہ من اٿگ۔ بلوچ ۽ اٽوڪين گھيري گول تيزدي ۽ کہ برجاه انت اے دُرس هے زورآوري ۽ گُلامِي ۽ سوب انت۔ مريجي بلوچ ۽ هر نوربر، زانگار، ڪماش، زالبول ۽ هر پنگ ۽ پھمگي انت ۽ سرپد بوھلي انت کہ سئو زورآور ڪئو انت، مارا پرچا ۽ چوں گُلام ڪنگ پونگ ۽ مارا اے گُلامِي ۽ چے چے پيم دراڻگي ايس۔

۱۱ اگست بلوچ راجپوت ۽ هما روچ انت کہ بلوچ گلزمين چے انگريز ۽ زيروستي ۽ سانگلا آزادت بيت، اے بلوچ راجي ياداشتاني بھر بيت کہ بلوچ راج ۽ ۸۰۱ سال ۽ زيروستي ۽ زند دوبر وٽي ڏيھ ۽ پچ گنگ۔

بلے مارا اے روچ براں 11 اگست شموڻگي نہ انت کہ بلوچستان يک آجوني استانے بستار ۽ ديم ۽ ڪنيت۔ اے روچ بلوچ ۽ بلوچستان ۽ آجوني روچ انت۔ پے اے روچ ۽ هاتر ۽ مارا دوبر يڪمشت بوھلي ايس، وٽي شھيداني هون ۽ مڙگي ايس، مارا وٽي گوست ۽ زيروستي هلاس ڪنکي انت، گُراما دوبر وٽي زمين ۽ واھند بيت ڪنن ۽ وٽي آجوني ۽ گپت ڪنن۔

۱۱ اگست، آجونی ءِ اولی گھگیری

نودان

دومی جھانی جنگ ءِ گڈ سرءِ برطانیہ جھانی جنگ ءِ نزور کت - ہندوستان بھر بانگ بیگ ءِ آت، بھرے جناح ءِ رست ءِ بھرے نہرو ءِ ہندوستان ءِ بھرے بانگ ءِ پیش یازدہ اگست ۸۶۹۱ آل انڈیا ریڈیو بلوچستان ءِ آجونی ءِ جارءِ جنت - بلوچستان یک آزات ءِ وتوآجہیں استانے ءِ دروشم ءِ یک بلاھے وھدے ءِ پد وتی آجونی ءِ سمرءِ سر بیت - بلوچستان ءِ آزادی ءِ جناح ہم من لبت ءِ برطانیہ آ وھدے ہندوستان ءِ وائیسرائلے ہم منت لبت - یازدہ اگست ءِ میر احمد یار خان آدینگ (جمعہ) ءِ روچ ءِ مسیت ءِ قلات استان ءِ سرزمین آزادی ءِ جار ءِ جنت ءِ آزاد بلوچستان ءِ بیرک ءِ چمت کنت - نماز ءِ پد میر احمد یار خان یک گوشتا کت دنت، آگوشیت «اے سرزمین ءِ سیمریک نیگے اوگانشان، دومی نیگے ایران، سیمی نیگے ہندوستان ءِ چارمی منے زراحت کہ اے سرزمین ءِ سرءِ ماچ ہزار سال کہ منے راجی استان برجم انت ءِ مروتی چہ گلامی ءِ سانکلاں آزات بیتگ ءِ یک وتوآجہیں استانے جوڑانت۔» میر احمد یار خان وتی تران ءِ هلاس کنت ءِ دیوان چہ ہمدے هلاس بیت -

ہمے ماہ ءِ استان ءِ قلات میر احمد یار خان ءِ سرہکی ءِ یک دیوانے اڑ دنت ءِ بلوچ استان ءِ دستور ءِ گیش گیوار کنت - دستور سنے بھر ءِ بھر بیتگ، اولی استان دستور ءِ آدگس، دومی استان ءِ انتظامہ ءِ گڈی قانون سازی ءِ بابت ءِ بیت۔ ہمے ہم قلات استان ءِ دو دیوان جوڈ بیت، اولی دیوان ءِ خاص، دومی دیوان ءِ عام - اے بلوچ استان ءِ پارلیمنٹ بیت ءِ استان ءِ قلات ءِ آوکیں کاراں برجاہ بہ دار لبت ءِ شور بندی بہ ٹھین لبت۔

قلات استان ءِ گوستانک ءِ تر ءِ اے اولی رند بیت کہ گچینکاری بیت ءِ گچینکاری ءِ قلات نیشنل پارٹی ۱۵ سیٹ ءِ باج بارت -

13 دسمبر خان ایوان ءِ دیوانے لوٹائیں لبت ءِ لتے شورندری ٹھین لبت - بلوچی زبان بلوچستان راجی ءِ استانی زبان ناینگ بیت۔ دومی اے گپ ءِ شور سلاہ ہم بیت کہ منے راجی استان پاکستان ءِ گومہ نہ بیت بلکین وتی ہمسابگاں گوں شریں سیادی دار لبت۔

ستمبر ۷۶۹۱ ءِ سر وزیر نوابزادہ محمد اسلم ءِ ڈنی سر وزیر (وزیر خارجہ) ڈی وائی فل کراچی ءِ جناح ءِ گور ءِ پاکستان ءِ ہوار بیگ ءِ سرءِ پد گپ ءِ تران کنگ ءِ یکجاہ بنت - بلوچ رہشون وتی استان ءِ وتوآجی ءِ سر ءِ اوشت انت بلے جناح اے گپ ءِ سر ءِ زور دنت کہ قلات استان پاکستان ءِ گوں ہوار بہ بیت -

بلے قلات استان، مہلوک ءِ اسمبلی ءِ ایوان ءِ باسک اے چز ءِ تپاک نہ کن انت ءِ زوریں ہواری ءِ ہلاپ ءِ پاد کائنت۔ آہانی گوشگ بیت کہ قلات استان وت یک جتائیں ارزشتے رادبت، ءِ گوستانک اے چیز ءِ گواھی دنت کہ ما چہ کرناں جتائیں استانے بیتگ ایں - اے چیز ءِ گواھی ءِ میر مہراب خان ءِ گھگیری پد کنت کہ ۹۳۸۱ ءِ انگریزوراکي ءِ دیم ءِ گھگیری کناں ءِ وتی سرزمین ءِ کیننگ ءِ ہاتر ءِ ساہ ءِ ندر کنت بلے زمین ءِ نہ دنت -

ہمے میان ءِ خان پہ گیشیں گپ ءِ تران ءِ کراچی ءِ روت بلے خان کہ اودے سر بیت ناں گورنر جنرل ءِ ناں کہ پاکستان ءِ سر وزیر خان ءِ وش اتکی ءِ دیم ءِ کائنت۔ ہیر وھدے کہ گپ تران بنات بیت گڑا جناح خان ءِ دیم ءِ یک زور گیری ءِ رنگ ءِ پیش کئیت - خان چہ اے رویشت ءِ دل گران بیت، جناح زور دنت کہ بلوچستان ءِ پاکستان ءِ ہوار بہ کن اگاں ناں گوں زور ءِ ہوار کناں، بلے خان اے گیاں نہ من لبت ءِ قلات ءِ کئیت۔

خان ہمے گپ ءِ وتی حکومت ءِ دیم ءِ ایر کنت ءِ ۲۱ دسمبر ۷۶۹۱ یک دیوانے ءِ لوٹ ءِ کنت ءِ ہمے سر جمیں گپ ءِ باوستاں دیم ءِ ایر کنت - اے ایوان ءِ گیشتر مردم قلات نیشنل پارٹی ءِ بنت، ایوان ءِ سر مسٹر میر غوث بخش بزنجو پاکستان اے ریں رویشت ءِ سرءِ نگد کنت ءِ گوش لبت کہ بلوچ بیہ اے رگیں روشت اپار نہ کنت ءِ وتی راجی آجونی ءِ ہاتر ءِ جانانی کرناں کنگ ءِ جارنگ انت - ایوان ءِ تشکیل مردم ہم غوث بخش بزنجو گپ ءِ سرءِ تپاک دار انت ءِ گوش انت کہ پاکستان ءِ قلات ءِ میان ءِ دوستی ءِ منگ نامہ بیت کنت بلے بلوچستان وتی وتوآجی ءِ ہجر ہلاس نہ کنت۔

4 جنوری ۷۶۹۱ دومی ایوان ۽ دیوانے بیت۔ اے ایوان ۽ توک ۽ گیشتر مردم دگ ۽ سردار بنت ۽ مکران ۽ سردار ہم گون بیت۔ سردار اے گپ ۽ دیم ۽ کارانت کہ آ پاکستان ۽ گومہ ہرج و دس منگ نامہ کنگ ۽ تیارانت بلے، مئے استان ۽ آجونی ہرجم بہ بیت۔ اے ایوان ۽ چوشیں ہواری نہ من لبت کہ چہ آئی ۽ بلوچستان ۽ آزادیں بستار ۽ بلاس بہ بیت۔

بازیں گپ ۽ باوستان پد پاکستان منگ نامہ ۽ تیار نہ بیت، ۷۲ مارچ ۸۴۹۱ پاکستانی قبضہ گیر بلوچ ڈیہ ۽ سر ۽ لشکر کشی کنت ۽ پہ زور خان ۽ دسخط کنگ ۽ لاچار کنت۔ پہ توک ۽ زور ۽ قلات پاکستان ۽ بھرے کنگ بیت۔ بلے بلوچ راج دوست اے عمل ۽ نہ من آنت ۽ گوش آنت کہ نصیر خان اول ۽ بلوچ یک جاہ کنگ آنت ۽ نصیر دو ۽ اے پیجی ہرجم دارگ ۽ واسطہ جد کنگ۔ خدا داد خان وئی سرجمیں زندہ بلوچ استان ۽ محکم کنگ ۽ ہاتر ۽ جنگ کنگ ۽ محمود خان ۽ اے برجاہ داشتگ بلے احمد یار خان ۽ زوری ۽ وئی زندہ سرجمیں شاز ۽ ناز ایردست ۽ چیرہ بہادات آنت۔

15 اپریل ۸۴۹۱ ۽ پاکستان قلات ۽ سرجمیں انتظامیہ ۽ وئی دست ۽ چیرہ کنت ۽ بلوچستان ۽ حکومت ۽ پہ زور سرجم ۽ هلاس کنت۔ مئے رد ۸۴۹۱ بازیں بلوچ سیاسی سروک گرگ ۽ زندانیک کنگ بنت۔

16 مئی ۸۴۹۱ ۽ خان ۽ کستریں ہرات پرنس عبدالکریم گلگیری کنان ۽ راجی آزادی ۽ زربشتے بندات کنگ ۽ شوربندی ٹھین لبت۔ اے زربشت ۽ راج دوستیں سیاسی پارٹی، قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی، بلوچ لیگ ۽ بلوچ نیشنل وکرز پارٹی، دعوت دیگ بنت کہ یک بلوچستان ۽ آزادی ۽ واسطہ زربشت ۽ ہمرہ داری ۽ بہ کن انت۔ عبدالکریم اوگانستان روگ ۽ شوربندی ٹھین لبت کہ اووہ پہ زربشت ۽ کلکے بہ رسیت۔

عبدالکریم یک کاکہ سے نبشتہ کنت ۽ خان ۽ سر ۽ دیم دات، اے کاکہ ۽ توک ۽ آچہ وئی سرزمین ۽ دراندہ بیگ ۽ گپ ۽ جنت ۽ گوشت ۽ مریچی اے بلے کراری ۽ دراندہ مئی ۽ مستریں سبب پاکستانی استان ۽ بیکاری (انتہاپسندی) ۽ ناجاز ۽ درکانودی گایچ انت۔ مئے ایوان زوریں ہواری ۽ بگیری ۽ وئی شور ۽ سلاہ دانگ ۽ وئی زندگی ۽ گڈی ہد ۽ وئی آزادی ۽ ہرجم دارگ ۽ ساڈی بوگ ۽ گوشگ۔ تو خان ہم وئی بازیں نبشتہ کنتیں کاکہ ۽ توک ۽ زوریں احاق ۽ بگیری ۽ گپ جنگ۔ آچہ پاکستانی استان ۽ قلات ۽ پیچ گرگ ۽ یک باقاندہ خاکہ بلے جوڈ کنت کہ چنی کنگی انت۔

آدیتر ۽ نبشتہ کنت «مئی دراندہ بیگ ۽ چہ من اودہ اتلگ ۽ هاموش نہ نشگاں۔ پاکستان مئے آزادی ۽ راج ۽ هلاس کنگ ۽ جد کنگ ۽ انت پاکستانی نہ تمنان چہ برطانیہ کیشتر جارحیت پسند آنت بلکیں اشان وئی ہمرہانی گومان دروگ ۽ عادت ہم جوڈ کنگ۔ اے راستی ۽ چہ اندازہ جنگ گران نہ انت کہ پاکستانی کجام کردار ۽ واہند آنت، پیشکا آہانی بلاپ ۽ گلگیری هلکیں راہ انت۔»

ہمے زمانگ ۽ لبتے سیاسی رہشون عبدالکریم ۽ جدو جد بھر بنت کہ آہانی تہ ۽ محمد حسین عنقا (بلوچ لیگ پارٹی ۽ سیکرٹری ۽ ہفتہ وار، بولان، مستونگ ۽ ایڈیٹر) ملک سعد دیوار (قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی ۽ سیکرٹری) قادرنخش نظامانی (بلوچ لیگ ۽ رکن کمیونسٹ پارٹی سندھ) ۽ مولوی محمد افضل (ممبر جمعیت علمائے بلوچستان) وٹ ۽ بلوچ سرمچار لیک آنت ۽ اوگانستان ۽ رونت ۽ کندہار ۽ سر لٹھ ۽ ہند ۽ وئی اوانگ جوڈ کن آنت۔ آہلے شوربندی ٹھین آنت ۽ آجونی ۽ زربشت ۽ محکم کنگ ۽ پہ مردماں ہوار بیگ ۽ لوٹ کن آنت۔

۱. چہ رودتھ ۽ داں روایہ کپتی بلوچستان ۽ بلوچ سرداراں آجونی ۽ زربشت ۽ حوار بیگ ۽ کلاہ دیم حبیہ آنت۔
۲. بلوچستان ۽ یک راجدوستیں گلگیری مہم بندات کنگ داں کہ سلوک ۽ یک جاہ کنگ ۽ نیشنل لیڈیشن فورس ۽ واسطہ تنظیم کاری کنگ بہ بیت۔
۳. چہ اوگانستان ۽ سوویت یونین ۽ مانی کلک ۽ لوٹ کنگ۔

تنظیم کاری ۽ واسطہ بلوچستان ۽ سرجمیں دمگاں پنتاک (پمفلٹ) بھر کنگ داں کہ مہلوک یک جاہ کنگ بہ بیت ۽ زور گیریں پاکستان ۽ بگیری ۽ جد کنگ بہ بیت۔ پمفلٹ ۽ تہ ۽ نبشتہ کنگ بیت «جناب ۽ اشی ۽ دوست و مارا ایر دست کنگ لوٹ آنت، مئے سرزمین ۽ کہرہ ۽ کنگ لوٹ آنت۔ ہماں زمین کہ آئی ۽ ہاتر ۽ مئے پت ۽ پیروگاں یک یک انچے ۽ سر ۽ وئی ہون ریتلگ آنت ۽ قربانی دانگ ۽ چہ دری زورگیراں آجو کنگ بلے جناب ۽ اشی ۽ ہمراہ کہ مئے زمین ۽ ایر دست کنگ لوٹ آنت، مئے دود ۽ ریدگ، مئے زبان، مئے گوستانگ ۽ چہ بُن ۽ بیہ ۽ هلاس کنگ لوٹ آنت۔ بلے ما مہلمیں ارادہ کنگ کہ ما وئی دود ۽ ریدگی گوستانگ ۽ ریکینگ ۽ جد ۽ کنیں، داں کہ ساہ ہست انت وئی سرزمین ۽ زبان ۽ یلہ دیگ ۽ نہ من این۔»

آغا عبدالکریم جد کنت کہ روس ۽ اوگانستان ۽ نیگ ۽ آہاں مک کہ بہ رسیت بلے اوگانستان چہ مک کنگ ۽ انکار کنت ۽ روس هاموش بیت۔ ہمے جیزہ ۽ سبب ۽ عبدالکریم آزادی جنگ ۽ شمیم دالے ۽ بندات کت نہ کنت۔ نظامانی مک لوٹ کنگ ۽ واسطہ افغان سنی ۽ گورہ وٹ بلے سفیر اے گوشتیت کہ آہیگی آنت، یگیان چہ اوگانستان ۽ سرزمین ۽ اُرش کنگ ۽ اجازت دیگ بیت نہ کنت۔ نظامانی ایران ۽ روت بلے آہم انچوش گوش آنت ۽ آہاں پناہ نہ دیلے آنت۔

لئے وعدہ پدا جونی لوگوں سرچارہ پاکستانی لشکر ء میان ء مزنیں میڑے بیت - عبدالکریم ء چندے ہمرہ سلاہ بندیں جمدہ منوک بیت ء چندے ہاموش بیت، چہ مڈی نہ بیگ ء سبب ء سلاہ بندیں جمدہ اوشٹ آماج بیت -

خان یک کاکدے نبشتہ کنت ء آغا عبدالکریم ء واٹر بیگ ء گوش لبت - یہ سلاہ بندیں جمدہ مڈی نہ بیگ ء سبب ء عبدالکریم واٹر قلات ء کثیت ء پراہمنیں جمدہ کنت - عبدالکریم ء گوشگ بیت کہ آونی لشکر ء سلاہاں ایر بہ کنت ء آگوں ہمراہاں سیاسی جمدہ کنگ ء اجازت دیگ بنت - پاکستانی فوج قران ء سوگند ء وارت آہاں لوٹائیں لبت - بلے دیتہ پاکستان منگ نامہ ء پرورش لبت ء آغا عبدالکریم ء ہمراہاں زندان ء بندگ کنت -

چہ اد ء بلوچ ء پاکستانی قبضہ ء گیری ء اولی گھیری ہلاس بیت بلے پدا بندات بیان ء داں روچ ء مچگ ء ناں تہنا برجہ انت بلکیں مہکم ہوان ء جمران انت -

بلوچ، ایردستی ءِ دوہر آجونی

مہردرنز بلوچ

بلوچ ہما ازگاریں سرڈگارے ءِ واہندانت کہ ہمک وھدے جتا جتا میں زورگیرانی نیلگ آہی ءِ زمین ءِ سرے سکت بیٹگ انت۔ ما اگاں راجپترے بہ چار میں داں کندایں کہ بازین زورگیراں سے زمین ءِ سرے پہ قبضہ کنگ ءِ نیت ءِ آرش کنگ ءِ بلوچستان وئی ایردست کنگ ءِ جھد کنگ بلے اے گپ ءِ شاہدی ءِ ہم مارا راجپتر دنت کہ جھ زورگیرے گوں ایہی اے سرڈگار وئی گلام جوڈ کت نہ کنگ۔ یک اچیں راجے کہ آہی ءِ اوبادگ ماں گوانزگاں گھگیری ءِ پہ ہاک ءِ کہبان بیگ ءِ پلسپہ ءِ زیر انت ءِ رُذانت آپوں گوں ارزانی درمی راجانی ہاک ءِ ایردست بیگ ءِ من انت؟

ھے وڑ ءِ بلوچستان ءِ زمینی ارزشت ءِ پھمان ءِ انگریزین زورگیر پہ بلوچ ءِ ایردست کنگ ءِ وئی پلپتیں گاماں سے سرڈگارے دلبدنہ ایر کنت۔ اے وھد 13 نومبر 1839 بیت وھدے کہ انگریزین میجر جنرلے وئی ہاکمانی کنگ ءِ پدے میری ءِ قلات (کہ اودے خان قلات براں کہ قلات استان ءِ ہاکم) نندوک بیت، آہی ءِ سرے آرش کنت۔ خان ءِ قلات میر مہراب ہان گوں وئی ہماہاں انگریز لشکر ءِ جنگ دنت، بہ گندے آہی گپ ءِ سپد بیت کہ ما اے لشکر دیم ءِ باجر نہ بہ ایں بلے آرزوگیر ءِ دیم ءِ سر جھل کنگ ءِ جاہ ءِ پہ ڈیھہ ندر بیگ ءِ گچین کنت ءِ گوں وئی ہماہاں وٹ ءِ بلوچ راجپترے تاکاں نہیران کنت۔

انگریز داں بازین دہکاں بلوچستان ءِ سرے ہاکمی کن انت ءِ پدا 1947 ءِ وھدے کہ انگریز چہ بازین گھگیری ءِ سب کوئینٹن ءِ یلہ کنگ ءِ سوڈگ کن انت گرا 11 اگست ءِ قلات استان (بلوچستان) ءِ آجونی ءِ جار جنگ بیت۔ قلات دوہر دگنیاء نلشہ ماں آراتیں ڈیٹھے منگ بیت بلے سدھیپ کہ آہی ءِ ہماں گوں لوک جوڈ بینگیں استان وھدے کہ بلوچ ڈیھہ ازگاری، مذی ءِ زمینی ارزشت ءِ سپد بیت گرا ہان ءِ قلات ءِ پاکستان ءِ تہ ءِ ہوار بیگ ءِ گشیت۔ ہان ءِ قلات گوں وئی استانی پارلیمنٹ (ایوان ءِ بالا ءِ ایوان زیریں) ءِ شورے سلاہ ءِ پد جناح (کہ آوھدے پاکستان ءِ سرورگ بیت) ماں پاکستان ءِ ہوار بیگ ءِ اناں کنت۔ یمے سبب ءِ بلوچستان 27 مارچ 1948 ءِ گوں تاکت ءِ ٹوپک ءِ زورے پاکستان ءِ تہ ءِ ہوار کنگ بیت۔ بلوچ ءِ ڈیھہ داں روچ ءِ مروجی پاکستان ءِ ایردست انت۔ زورگیریں پاکستان چو اے دگہ قبضہ گیرانی یمے جتا جتا ہیں پندل پہ بلوچ جزے گھگیری ہم ایرموش کنگ ءِ کارمرز کنت، استان ٹرس ءِ لاچ ہرڈک ءِ پہ بلوچ ءِ ردیگ ءِ آہی ءِ زورے تہ گھگیری ءِ جزگ ءِ ہلاس کنگ ءِ کارمرز کنت، آبلوچ چلچلیں ءِ جتا جتا ہیں دروشم کار لیت، مردماں آوار جنت، سالانی سال بیگواہ کنت ءِ پدا تیر سیتلین جوناں چکل دنت۔ دگ ءِ شھداں اچیں دالے جوڈ کنت کہ ہرورچ لھتیں ایردستیں بلوچ مرگ ءِ دپار جوڈ بہ بیت، کوچگانی کور ءِ جواں زھر مان کنت، مردماں نادر اچھاہ ءِ جاسلامتی ءِ آسانی نہ دنت ءِ کش لیت۔ دومی نیمگ ءِ مردماں محلی گلام جوڈ کنت، ہما کہ وئی زبان، دود ءِ ریدگ ءِ ہجارے را ”جٹ ءِ جاہل“ بہ لیک انت ءِ پہ پھر ءِ شان زورگیرے درآمدیں زبان ءِ دود ءِ ریدگاں بہ زیر انت ءِ کالونیل بینٹلی ءِ آج بہ بنت۔ پاکستان زانت کہ انگیں بلوچ دین ءِ نام ءِ ردیگ نہ بیت ہمیشہ آچیں پندل ہمیں لبت کہ بلوچ ءِ پدربچ چہ وئی راجپترے بہ سید لبت، وئی ہجارے ہما بہ دنت ءِ تھنا ”پاکستانیت“ ءِ لیکہ بہ زیر لبت ءِ راجی آجونی جھدے پلہ مرزی ءِ بدل ءِ آہی ءِ ہلاپ بہ بنت۔ بلے دومی نیمگ ءِ ایردستیں بلوچ انت کہ ایردستی ءِ اے گرانیں ساہتی تہ ءِ زورگیرے دیم لے داشتگ ءِ آہی ءِ ہمک پالیسی ءِ بلے سوب کنان ءِ پہ منزل ءِ رھاگ انت۔ بلوچ جزے اے پھمی گھگیری ءِ بھر انت کہ جزگ ءِ انت ءِ بلوچ داں وئی آجونی ءِ دوہر نہ گیت گوں ایہی ءِ نہ نند لبت۔

بلے جست اش انت کہ ما، ایردستیں بلوچ پرچا 11 اگست ءِ آجونی ءِ روچ ءِ حساب ءِ برجہا بہ داریں؟

ما اے روچ ءِ ھے ہاترے پہ پھر ءِ شان برجہا بہ دار ایں کہ دگنیاء اے دگر راج بہ زان انت کہ سے زمین چہ کرناں یک وتوکیں استانے بیتگ۔ پاکستان ءِ ہمیں استانے کہ آہی ءِ وٹ ءِ ہجارے نیست ءِ وٹ راجمانی ءِ سیاسی مچل ءِ آج انت ءِ ملگی تاکتانی پروکسی ءِ لیجو انت، آہی ءِ سے سرڈگار ٹوپک ءِ زورے وئی گلام جوڈ کنگ۔ بلوچ آہی ءِ گلامی ءِ ہجر منوگر نہ انت۔ بلوچ ءِ پہ وئی آجونی ءِ دوہر گرگ ءِ زمین ءِ موگ ءِ ہزارانی حساب ءِ سر دانتگ ءِ دنت بلے انگت چہ وئی زمین ءِ آراتی ءِ پکرن نہ بیت۔

من ہر دے کہ جزے گمانیں کارستے ءِ گوں دپار کیاں گرا من گیش پرامیت ہاں۔ ونا کہ پہ ہاک ندر بنت، اسپیت ریشیں کماش کہ سیاہمی ءِ ہلان ءِ سنگر گر انت، گونڈو کہ گپ در برگ ءِ پیش بلوچستان ءِ آجونی ءِ اوگاماں در بر انت، جھدکار کہ دھمن ءِ نہ سلوکیں ازبتاں ماں زندان ءِ سگ انت، ونا کہ سیاسی پڑ ءِ شپ جاہ ءِ روچ جاہ انت ءِ پہ راج ہمک وشی ہا دانتگ، مات کہ وئی سیری ایں جھکاں بلوچستان ءِ پاکیں ہیک ءِ مان پوش انت ءِ دیم پہ جند ندریگ ءِ دیم دیلے انت، جن ءِ مرد کہ ہم سنگر بنت، ونا کہ داں گڈی ہیگ ءِ جنگ کن انت ءِ گڈی تیر ءِ پلسپہ ءِ ہاک ءِ امبازاں واب

ڪپ آنت۔ من ھڙو ڪه اے دیونیانی درگت ۽ جیڑ آں داں وت ۽ را الم جُست گِراں ڪه اگاں من اے ڪارستانی اھڙو ڪه زندگی من بیتیناں گِڙاڙاں من اے ڪسھانی سر ۽ بیسہ کنگ ات ۽ ۽ پڙو پڙو دیو ۽ آں ڪه گندلے ھجیر بیسہ نہ کنگ ات۔ ھو! اے ”ماڙن“ دکنیا ۽ تہ ۽ ڪه اے دگہ وڙنا ڪه ڇہ دکنیا ۽ رنگینی ۽ لڙتاں در اتک نہ کن آنت ھمے دور ۽ ایردستیں بلوچ وڙنا ۽ زمین زندگی کن آنت ۽ ۽ ھاک شورہ بندانت، ۽ زمین زندان ۽ اڙیتاں سگ آنت ۽ ۽ ۽ راج سیاسی سنگر ۽ ہزار سکیاں پد ہم اوشنوک آنت۔ آ بلوچ ڇاگرو ۽ کجام پڙانت ڪه دیونی دنگ ۽ چک ۽ پدانت ۽ گھگھیری ۽ پلسپہ ۽ ڇہ سرچکایں راج وٺی آجوتی ۽ دوہر گرلہت ۽ بلوچ ۽ استان یکہرے پدا دکنیا ۽ نڪشہ ۽ سر ۽ پڙ بیت ۽ درپش لہت۔ آ روج بلوچ ۽ ابدانیں آجوتی ۽ روج بیت۔

براہوئی بخش

۱۱ اگست بلوچستان نا آجونی نا دے

ٲلین بلوچ

اگہ نن بلوچ راج ٹنا دیہار ۽ خوانن تو ننن غننگ ٹنٹ بریک کہ ہر کرن ٹنٹ پیش نا کوزہ گیر اک بلوچ راج ٹنا زی آ جلمو کرینو کہ بلوچ نا ڈغار ۽ تینا دوئی کین میٹل ٹس ڈنگہ پرتگیز اک مریر ، عرب اک ، ایران نا شاہ مرے یا انگریز مرے گڑا بلوچ راج کوزہ گیر نا برخلاف اولیکو دے آن پیش نا بروکا دڄمن نا مون آسوگھو سلیسونے و اندن ساہ الکوٹے او ساہ تسونے ۔

ہژدہ میکو کرن ٹنٹ دے ٹس انگریز ایسٹ انڈیا کمپنی نا پن ٹنٹ ہندوستان نا کنڈا ٹنٹ و پل ٹکن بریک گڑا او تیوہ ہندوستان ۽ تینا کوزہ ٹنی کیکا اندا ڈول ٹنٹ ۳۱ نومبر ۹۳۸۱ ٹنٹ انگریز بلوچ نا ڈغار بلوچستان ۽ قوضہ کنگن کن بریک گڑا کوزہ گیر نا برخلاف خان محراب خان دڄمن نا برخلاف بش مریک او انگریز تو مون پہ مون جنگ تیک او تینا ساہ ۽ تینا لمہ وطن کن ندر کیک او تا ابد زندہ سلیک ۔

مُستی انگریز تینا جتا انکا اٹکل آتا سوب آن ریاست قلات نا بھلو کچ ٹس قوضہ کیک وے او نا برخلاف ہم بلوچ مزاحمت کریسہ کیک ۔ اسہ کنڈان بلوچ راج ٹنا مزاحمت برجاہ مریک او ارمیکو کنڈان انگریز ارٹی جہانی جنگ ٹنٹ ہم اوار مریک گڑا اندا سوب آن گڈ سرں ٹنٹ انگریز چاہک کہ دا ڈغار آ مُستی کنا ریننگن باز کین ۽ ۔ اندن ایشاء ٹی انگریز نا ہمو وخت آن بھلو مفاد ٹس مسونے ہم او لہنو پہ دے ٹکان ارے انگریز دا خواو کہ کہ دا ڈغار ۽ اگہ ای یلہ کریٹ گڑا کنا مفاد اک ویل ٹنا گچی مریرہ ۔

اندن دے ٹس کہ انگریز نا دیک دا ہند آتیا کٹار گڑا او اسہ پوسکو غیر فطری او ناپاک ۽ ریاست ٹسے نا بنیات ۽ مذہب نا پن آتھا ہرا لہنو ٹنا مونا پاکستان نا پن ٹنٹ چاہنگ ۔ دا نہ پڈ ٹنٹ ہیرہ انگریز نا مفاد اک ٹسرہ کہ دا استان نا بنیات ۽ تھ ۔ اٹھنے کہ دا ہند آتیا اسہ کنڈا چین ، روس او انڈیا ٹسرہ او ارمیکو کنڈان اوغانستان او ایران ٹسرہ انگریز ۽ سماہ ٹس کہ دا استان اک کنا مفاد آتا رکھ ۽ کنگن کپسہ ۔ گڑا اندا خاترا تینا مفاد آتا رکھ اکن پاکستان کونو بے دیہار او بے تہذیب ۽ ریاست ٹسے نا بنیات ۽ تھ ۔

اندن دے ٹس کہ انگریز بلوچ نا ڈغار آن پیش تما گڑا ۱۱ اگست ۷۴۹۱ ٹنٹ بلوچستان تینا آجونی ۽ پڑو ۽ تس ۔ ہمو ریاست ۽ قلات نا اسمبلی نا لرا بشخ ٹسرہ ایوان بالا و ایوان زیریں ۔ اندا اسمبلی ٹنٹ گڑا منگ اکہ بلوچستان نا راجی ہولی بلوچی مریک او ریاست قلات اسہ آجو ۽ استان ٹسے نا وڑ ٹنٹ تینا آجونی ۽ برجاہ تھک ۔

ارٹی کنڈان جناح نا کوشست اندا ٹس کہ امی مذہب نا پن آ بلوچستان ۽ غیر فطری آریاست پاکستان تون اوار کیو ۔ او ہمو وخت ٹنا خان میر احمد یار خان تون باز خری کریکہ او خان ۽ باز آٹکل آتینی ریفنگ نا کوشست کرے وے خان نمں کریتے ، گڑا خان میر احمد یار خان اندا شہر ۽ ریاست قلات نا اسمبلی ٹی بیسک گڑا اندا بابت بھلو شہر ٹس مس اواراں پد دا Resolution کہ بچو وڑ لسیٹی ہم بلوچ مذہب نا پن آ پاکستان تون اوار مفنگ او تینا آجونی ۽ ہر وڑ ٹنی برجاہ تھک ۔ گڑا اندا زے غوث بخش برجو تینا اسہ تران لسیٹی پاک کہ » کہ دا بچو ہیٹ ٹس اف کہ بلوچ مذہب نا پن آ پاکستان تون اوار مرے ۔ اگہ ہیٹ مذہب نا لسیٹی نا ۽ گڑا ایران او افغانستان ہم انت ٹکن پاکستان تون اوار مفہ ۔ اگہ اوٹک مذہب نا پن آ اوار مفہ گڑا بلوچ ہم پچر مذہب نا بن آ پاکستان تون اوار مفک ۔ اھو اگہ پاکستان اسہ ہمسایہ ٹسے نا وڑ ٹنی خری کنگن خواہک گڑا نن تیار اُن او اگہ پاکستان زور ٹنٹ بلوچ ڈغار نا کنڈا بنگن خواہس گڑا بلوچ نا ارچنا تینا گڑی ساہ ٹکان تینا ڈیسہ ٹنا رکھ ۽ کیک "

جناح پڑہ مس کہ بلوچ کنٹون اوار منگ کین بچ برتیار اف گڑا او غوث آن مُست ریاست قلات نا بشخ خاران او لسیلیہ نا خان تے چہا زی ٹنٹ ریفے و پاکستان تون اوار کریتا او مُستی اندن ۷۲ مارچ ۸۴۹۱ نا دے پاکستان زوراک ٹنٹ قلات ٹی تینا توپ ، بمب او ہزار آ فوجی تیتون لمہ وطن بلوچستان آ جلمو کریسہ بلوچستان ۽ زوراک ٹنٹ کوزہ کرے ۔ او اندن انگریز آن پد بلوچستان نا آجونی نا دیک ہیرہ ۷۲۳ دے مسور ۔

او انڊن ۷۲ مارچ بلوچ راج اک اسه مون ۛ دے (بلیک ڈے) ئے ۔ پاکستان نا زوراکي ئٹ قضه گیریت نا برخلاف اولیکو دے آن چندی بلوچ اک دڙمن پاکستان نا برخلاف مش تے تینا سنگر جو کریر ہر فنیئی آغا عبدلکریم ، حسن عتقا ، سعید دیوار او قادر بخش نظامانی اوار نسرہ ۔ انڊن لہنو پہ دے نکان غیر فطری آ پاکستان نا قضه گیریت نا برخلاف ہزار آتا کچ بلوچ اک تینا آجونی نا لنگ کن ساہ بلنگ ۛ او تینے مہ وطن نا رکھ اکن ندر کنگ ۛ ۔

دا اسه گواچن ئے کہ جہان نا تمہی دنو پچو راج ئس غلامی نا وڑ انکاپٹ ولانت ۛ امناکپک واسه آجو ۛ زند ئس تدیفنگ کن دتر ترسہ مدامی کن زندہ سلیک ۔ اندر دوشم ئٹ بلوچ راج ہم بھلا بھلا تاغت آتا مون آجک سلیسہ لہنو نا دے اسکان تینا مہ دغار نا رکھ نکن ندري نا فلسفہ ۛ ہر فیئے و کوزہ گیر ۛ اونا گڈیکو دم نکان سر کنگ ئٹ سر سہی دوی کرینے ۔

بلوچستان نا آجونی آن پاکستان نا کوزہ اسکان: بلوچ نا ریاست

شاموز بلوچ

بلوچستان نا دیہاڑ ناہنہ تے چپ و راست کین گڑا خننگ ٹی بریک کہ ہر دور ٹی پیشن نا مخلوق نا خنک بلوچستان آخلوک مسنہ، ہر دور ٹی پیشن نا مخلوق بلوچستان آکوزہ نا نیت ٹ جھو کرینے و بلوچ راج نا آجونی ۽ پلنگ نا کوششت کرینے، او کوزہ گیر فارسی نا درو شتم ٹ مرے، یا عرب نا درو شتم ٹ، اوغان مرے یا مغل، انگریز مرے یا لہنو نا دا پنجابی ریاست مرے کل بلوچ نا آجونی، دریاب، مال و مڈی تے پلنگ نا کوششت کریں، و لے اسہ گڑا اس چروٹی ٹ خننگ ٹی بریک او بلوچ نا مزاحمت ۽، بلوچ راج تینا ڈغار آپیشن نا بروکا کوزہ گیر آن رکھ اکن و تینا راجی بھار نا رکھ اکن دمام جہد کرینے و لہنو دے اسکان دا جہد ہمو وڑ برجا۔

بلوچ راجی دیہاڑ ۽ بُرن گڑا پانزدہمیکو صدی ٹی میر چاکر رند بلوچ قبیلہ تے اوار کرے و کنفیڈریسی جوڑ کرے ہرا مکران آن بلیس مری قبائل نا علاقہ تے اسکان تالان ٹس و سبی دا کنفیڈریسی نا تخت ٹس ہراکان میر چاکر حکومت کریکہ، دا کنفیڈریسی ۷۸۴۱ آن میر چاکر نا کذیبہ یعنی ۱۱۵۱ اسکان مس، پدا ارا قبیلہ رند و لاشاری نا تینن پہ تینن تون جنگ آن دا حکومت نزور و پدا ایسر مس، میر چاکر رند نا کذیبہ آن پد دلی ٹی مغل سلطنت بھار کوششت کرے کہ بلوچ آتے تینا دو نا شیف آن کیو و لے او سر سب متو، پدا ۶۶۶۱ ٹی بلوچ آتا احمد زنی قبلیہ قلات کنفیڈریسی ۽ جوڑ کرے۔ ہر دہمیکو صدی ٹی ریاست قلات نا چارمیکو خان عبداللہ خان قندھار آن بلیس مکران و بندر عباس آن بلیس ڈیرہ غازی خان نا علاقہ تے اسکان دعویٰ کرے و لے دا علاقہ تے اسہ پورو ۽ ریاست اس جوڑ کنگ کن بھار کم کاریم کرے، ۱۴۷۱ ٹی قلات نا ششمیکو خان میر نصیر خان ریاست قلات نا اسہ فوجی لشکر اس جوڑ کرے و بلوچ نا دیہاڑ ٹی اولیکو وار کل بلوچ قبیلہ اک اوار مسر و اسہ بریک ٹے نا شیف آن مچ مسر۔ میر نصیر خان مچ بلوچستان ٹی اسہ پنجابی جمہوری نظام اس جوڑ کرے و اسہ وزیر اس جوڑ کرے ہرا ہندی و جہانی ماملہ تے براکہ، وزیر آن بیدس اسہ وکیل اس جوڑ کرے ہرا زمین نا ٹیکس آتے مچ کریکہ، ارا قانونی کونسل ٹس ہرا دے "بلوچ پارلیمنٹ" پارہ۔ ہندا وڑ میر نصیر خان کم و زیات ۰۵ سال حکومت کرے۔

۵۹۷۱ ٹی ہرا وخت میر نصیر خان کذیبہ کرے و زمین نا باہوٹ مس گڑا اونا مار میر محمود خان خان قلات جوڑ مس و لے او قلات ریاست نا فوج، و سیاسی نظام ۽ ٹونگ کتو و بھار آ علاقہ اک ریاست قلات نا دو آن پیشتار، ٹیکس مچ کنگ نزور مس، بھار سزوار اک ہم تینے ریاست قلات آن مکریر و ریاست قلات نزور مس۔ میر محمود خان ۵۹۷۱ آن ۷۱۸۱ اسکان حکومت کرے۔ ۷۱۸۱ ٹی ہرا وخت آ میر محمود خان کذیبہ کرے گڑا اونا مار میر محراب خان خان قلات جوڑ مس۔

ہندا وخت آتیت اوغانستان ٹی انگریز و روس نا نیام ٹی «Great Game» نا بنا مس، انگریز "فارورڈ پالیسی" ۽ دوئی کرے ہرا نا مسخت ٹس کہ او "برٹش راج" نا سیم آتے اوغانستان اسکان سر کے و اوغانستان ۽ "بفر سلٹ" نا درو شتم ٹ کاریم ٹ ہتے تاکہ روس ۽ مسختی بنگ الیپ۔ انگریز ۽ اوغانستان آسر منگ کن بلوچستان آن گدرینگ ٹس و ہندا سوب آن بلوچستان انگریز کن بھار اہمیت تھوگ علاقہ اس جوڑ مس۔ اوغانستان اسکان اڑانی ٹس سر منگ کن بلوچستان آکوزہ کنگ نا کوششت کرے و لے میر محراب خان پاک آڈغار بلوچستان ٹ انگریز نا لشکر ۽ چ وڑ گدرینگ کن تیار الو۔

۹۳۸۱ ٹی ہرا وخت میر محراب خان ۽ دا حوال سر مس کہ انگریز بلوچستان ٹی تینا پلیمت آنت تے تھانے گڑا میر محراب خان انگریز نا برخلاف جنگ نا پڑو کرے، فوجی نزوری و معاشی نزوری آن پد ہم میر محراب خان تینے آن زیات سوگو و بھلا انگریزی لشکر تون تینا ڈغار، تینا بھار و تینا راج نا رکھ اکن جنگ ٹس و ۳۱ نومبر ۹۳۸۱ آ شہید مس۔

میر محراب خان نا شہیدی آن پد چل سال اسکان بلوچ راج انگریز تون جنگ تس۔ چل سالی جنگ آن پد ہم انگریز بلوچستان آتیوہ کوزہ کنگن کتوہ، او داگپ آن جوان سپہند تس کہ او جنگ ٹی زوراکي ٹٹ بلوچستان ۽ کوزہ کنگن کپک گرا او تینا چم و چالاکي تے کاریم ٹٹ ہتا «divide and rule» نا پالیسی ۽ کاریم اٹ ہیں، ریاست قلات ۽ نزور کنگن کن انگریز بلوچستان نا سزدار آتے تینا دو نا شیف آکنگن کن سزدار آتے زر، تاغت و زمین تالاج تس خان قلات آن مر کرے و بلوچ آتا ریاست ۽ نزور کریر۔ انگریز ۱۷۸۱ ٹی گولڈسمتھ لائن نا پن آ بلوچستان نا مھلو علاقہ اس ایران ۽ تس و بلوچ راج نا ڈیسہ نا جغرافیہ ۽ و راجی اوری ۽ نشان تس۔

۶۷۸۱ ٹی خان قلات خداداد خان و سزدار آتون انگریز اسہ معاہدہ اس کرے ہر دے «Treaty of kalat 1876» پارہ دا ٹریٹی ٹی انگریز بلوچ آتا تینت خواجی ۽ منا ولے انگریز تینا کوزہ ۽ سوگو کرے۔ دا ٹریٹی نا دو آن انگریز ریاست قلات نا ایلو ریاست آتون سیالی کنگن نا تاغت ۽ دو ٹی مس اوٹون اوار ریاست قلات نا ہندی سیاسی جیزہ و قبائلی جیزہ تیٹی دو شاغنگ ٹی سرسب مس۔ انگریز سزدار تے تین پہ تین نا برخلاف کرے و قومی اوری ۽ بھاز نشان تس، بلوچستان نا جتا جتا جائے تے بلخ کرسا بلوچستان آن پلا ویکہ کرے۔

۴۹۸۱ ٹی ڈیورنڈ لائن نا پن آ بلوچستان ۽ بلخ کرے و بلوچ آتا زمین ۽ اوغانستان ٹی اوار کرے، ہندا وڑ ریاست قلات نا ایلو علاقہ تے «برٹش بلوچستان» نا پن ٹٹ بلخ کرسا ریاست قلات آن کشا۔ ہرا نا سوب آن بلوچ راج سیاسی وڑ ٹٹ اوار منگ کتو و راجی تحریک نزور مس۔

۱۰ نومبر ۳۹۸۱ میر محمود خان ارٹی خان قلات جوڑ کنگن ہرا نا دور حکومت ٹی انگریز بلوچستان ۽ مچا دو ٹی مس و تینا سزدار و حکومتی بندخ آتون اوار بلوچستان ٹٹ لٹ و پل ۽ ترند کرے و ہندی مخلوق آو وڑ نا ٹیکس خلک، نہ انصاف تس نئے کہ قانون تس، ہرا سزدار انگریز نا غلامی ۽ منٹو کہ اوڑا کیس خلسا قید و بند کنگن کہ یا تو ملک بد کنگن کہ۔ میر محمود خان ارٹی نا دور ٹٹ بھاز آقبیلہ اک انگریز نا برخلاف جنگ تسر ولے سرسب متور۔

انگریز آن آجونی کن سلبہ بند چہد تون اوار سیاسی جہد نا ہم بنا مس۔ ۱۳۹۱ ٹی «انجمن اتحاد بلوچان» نا پن ٹٹ بلوچستان نا اولیکو سیاسی پارٹی جوڑ مس، ہرا نا کاش یوسف عزیز مکی گچین کنگن و عبدالعزیز کرد کارگشاہ گچین کنگن۔ پارٹی نا مسخت بلوچستان نا آجونی کن انگریز نا برخلاف جہد کنگن تس، بلوچستان آن بلخ کروکا بلوچ علاقہ تے پدا بلوچستان ٹی اوار کنگن، سزدار نظام ۽ ایسر کنگن و بلوچ راج ۽ اوار کنگن، سیاسی و قومی شعور ودی کنگن ولے ۵۳۹۱ نا زمین جمب ٹی یوسف عزیز مکی شال ٹی شہید مس و دا جہان آن رخصت کرے، ولے پارٹی پد سلتو بلکہ بلوچستان نا آجونی کن مدام جہد ۽ برجاء تھنا۔

میر محمود خان نا کذیت آن پدا اونا اہلم میر عظیم جان خان قلات گچین کنگن ہر دے خان جوڑ کنگن ٹی انجمن اتحاد بلوچان نا مھلو کرد اس تس، ولے ہرا وخت کہ او خان جوڑ مس او انجمن اتحاد بلوچان نا برخلاف مس اتنے کہ انجمن اتحاد بلوچان سزدار نظام ۽ ایسر کنگن خواہکہ، داگپ خان نا تاغت کن اسہ مہیم اس تس او دا خواہکہ کہ دا تاغت یا سزدار نظام ایسر مرے۔ ۳۳۹۱ ٹی میر اعظم جان نا کذیت آن پد میر احمد یار خان خان قلات گچین کنگن۔ میر احمد یار خان اسے خواندہ و راج دوست ۽ خان اس تس، او انگریز آن آجونی خواہکہ، و داگپ آن جوان سپہند تس کہ انگریز نا غلامی ٹی بلوچ راج جہان ٹی مونا ہنگ کپک و جہان تون گام خلنگ کپک۔ میر احمد یار خان محمد علی جناح ۽ بلوچستان نا وکیل گچین کرے تانکہ او انگریز تون بلوچستان نا جیزہ ۽ حل کے و بلوچستان نا پلوکا آجونی ۽ پدا انگریز آن دو ٹی کنگن نا کوششت کے۔

ارٹیکو جانی جنگ آن پدا انگریز بھاز نزور مسوس او کوزہ کروکا علاقہ تے پین تونگ کتو کہ، داکان بیدس ہندوستان ٹی آجونی نا تحریک اک برجاء تسر و بلوچستان ٹی راجی آجونی نا جتہ برجاء تس گرا انگریز دا فیصلہ ۽ کرے کہ او بلوچستان و ہندوستان ۽ یلہ کیک کاکک۔ جانی جنگ آن ارا سال پداگست ۷۴۹۱ ٹی انگریز بلوچستان ۽ آجو کرے و بلوچستان نا خود مختاری ۽ منا۔ ۳ اگست ۷۴۹۱ نا دے اکن ہندوستان نا ریڈو آ بلوچستان نا آجونی نا پڑو مس، ۴ اگست ۷۴۹۱ نا دے اکن لارڈ ماؤنٹ بیٹن و اٹسرے ہندوستان میر احمد یار خان و محمد علی جناح تون اسہ معاہدہ لے آ دستخط کرے، ۱۱ اگست آ بلوچستان نا آجونی نا دے و بلوچستان ۽ ہندوستان ان جتا ۽ ریاست اس منا۔ دا معاہدہ ۽ محمد علی جناح ہم منا، محمد علی جناح پاکستان نا گورنر جنرل گچین کنگن سس یعنی پاکستان نا کنڈ آن ہم بلوچستان آزات ویکہ ۽ ریاست اس منگاس۔

۱۱ اگست ۷۴۹۱ نا دے اکن خان قلات آجونی نا پڑو ۽ کرے و راجی بیک ۽ بڑا کرے۔ ۵۱ اگست ۷۴۹۱ نا دے اکن جمعہ نماز آن مست خان قلات میر احمد یار خان بلوچستان نا مچا آجونی نا پڑو کرے و جمعہ نماز آن پدا راجی بیک ۽ بڑا کرے، او وخت آ بیک ارا رنگ ٹی تس گونگی و خین۔ میر احمد یار خان مخلوق ۽ سپدی ترسا پارے کہ گونگی رنگ امن و خین رنگ دتر نارنگ ۽، بلوچ راج تینا ڈغار نا کہ اکن مدام جہد کرینے و تینا ساہ ۽ سدخ کرسا

پیشین نا کوزہ گیر آتے تینا ڈغار آن کشانے۔ مخلوق نا مچی تون میر احمد یار خان تران کرسا پارے کہ لبو ای تینا بولی یعنی بلوچی ٹی نم تون گپ کیوہ۔ لبو آن پد ہر وخت نم تون بلوچی ٹی گپ کروٹ انتے کہ داننا لمی بولی ء، مستی تران کرسا پارے کہ ای لبو تینا جوزہ تے بیان کننگ کپہ دا جوزہ آگ یکہ کننا افس بلکہ دا کل بلوچ راج نا ء، ہرا آجونی نا قے ء نن خناس لبو او پورو مسنے و بلوچستان بلوچ راج نا دو ٹی لبنے، ای نم بلوچ راج آن خواست کیوہ کہ ڈیسہ ء سوگو کننگ کن کنے کمک کیرے، مخلوق آذاد بلوچستان نا نعرہ تون ورنڈی تس۔

ریاست قلات کن ارا اسمبلی جوڑ کننگ، دیوان خاص، دیوان عام ہراڑے بلوچستان نا شوندراری و خوشحالی، و بلوچستان آن یکہ کروکا علاقہ تے پدا بلوچستان ٹی اوار کننگ کن جد کریرہ۔ دا اسمبلی تا سروکی ء وزیر اعظم کریکہ۔ بلوچستان نا اولیکو وزیر اعظم نوابزادہ اسلم کچین کننگ، وزیر خارجہ ڈی وائی فل کچین کننگ ہرا اسہ انگریز اس ٹس۔

بلوچستان نا آجونی آن پد بلوچستان و پاکستان نا اسہ مجلس اس کرہچی ٹی پڈتنگ، دیوان ٹی پاکستان نا کنڈ آن دا ہیئت کننگ کہ بلوچستان ء پاکستان ٹی اوار کپو، ولے دا ہیئت اکن نہ بلوچستان نا حکومت تیار ٹس نئے بلوچ مخلوق۔ محمد علی جناح میر احمد یار خان تون مجلس کرے کہ بلوچستان ء پاکستان تون اوار کپو انتے کہ پاکستان اسہ مسلمان ریاست ٹے و بلوچستان ہم اسہ مسلمان ریاست ٹے۔ محمد علی جناح نا نیت جوان الو، دا ہیئت ء میر احمد یار خان ہم سپہند مس۔ بلوچستان نا اسمبلی ٹی دا ہیئت تھنگا ول ء کس خواو کہ کہ بلوچستان پاکستان تون اوار مرے۔ بلوچستان نا اسہ نزاری دا ٹس کہ برٹش بلوچستان والا علاقہ تے انگریز پاکستان ٹی اوار کرے، او فٹون دا گپ کننگ کہ او فک یا تو پاکستان تون اوار مریر یا تو ہندوستان تون، ہندوستان تو اوار منگ نا ممکن ٹس انتے کہ ہندوستان جغرافیہ روٹ دا علاقہ تیان بھار مرٹس، زیرہ غازی خان و مری بکٹی علاقہ تا سزدار آگ بلوچستان ٹی اوار منگ خواہارہ ولے او فٹا منشا آن بیدس پاکستان ٹی اوار کننگار۔ چندی سزدار تے زر و تاغت نا لالچ ترسا پاکستان تینتوں اوار کننگ نا کوششت کرے ہرا ٹی او اسہ حد ٹے اسکان سرسبب مس۔ برٹش بلوچستان ٹی پاکستان نا کوزہ ٹس، چم بازی کرسا سبیلہ، خاران و مکران ء ہم پاکستان ٹی اوار کننگ نا کوششت کرے۔

بلوچستان نہ آجونی ء ہشت تو گدرنگا سس کہ ۷۲ مارچ ۱۸۶۹ آ پاکستانی لشکر قلات آ جلو کرے و خان ء زوراکي ٹ پاکستان تون اوار کننگ کن دستخط کرے۔ پاکستان نا قلات آ جلو و بلوچستان ء زوراکي ٹ کوزہ کننگ نا برخلاف خان قلات میر احمد یار خان نا انیم شزادہ عبدالکریم خان مزاحمت کرے، سبہ و لشکر مچ کرے تاکہ پاکستان نا ناجائز کوزہ ء ایسر کننگ مرے و پدا اسہ آزات ء ریاست اس جوڑ کننگ مرے، ہندا مسخت تون شزادہ عبدالکریم خان تینا لشکر تون اوغانستان نا کنڈا ہنا تاکہ اوغانستان آن کمک ہلسا پاکستان تون جنگ ء بناہ کے ولے اوغانستان آن چچ ء کمک اس رسیلنگو، شزادہ عبدالکریم خان پدا بلوچستان آ بس و پاکستان نا کوزہ نا برخلاف گویلہ جنگ بناء کرے ہمو جنگ لبو دے اسکان باز سوگومی ٹ برجاء۔ ۱۸۵۹ ٹی بابو نواب نوروز خان، ۲۶۹۱ ٹی جنرل شیرف مری ۳۷۹۱-۷۷۹۱ ٹی نواب خیر بخش مری، سزدار عطاء اللہ مینگل، و بلوچستان پیپلز لبریشن فرنٹ پاکستان تون مدام جنگ ترسا و مزاحمت کرسا تینا راجی فرض ء پورو کریر۔

ہندا وڑ ۲۰۰۲ آن پد بلوچ راجی تحریک پوسکن ء دروشم اسیت مونا بس لبو ۶۲۰۲ اسکان جد برجاء ء دا جد، دا جنگ بلوچستان نا آجونی اسکان ہندا وڑ برجاء مرو۔ سیاسی پڑ آ ہم بلوچ جد ء برجاء تھانے بی ایس او نا دروشم ٹ، بی این ایم نا دروشم ٹ تاکہ بلوچ راج ٹی اوار ی یکجائی، سیاسی و قومی زانت و دی کننگ و تینا دیہار و تینا دود و سیدہ، تینا بچار و ڈغار نا رکھ کننگ۔

پاکستانی لشکر بلوچ راجی آجونی نا تحریک ء نزور و ایسر کننگ کن بے کچ ظلم و تادی کرینے، فوجی آپریشن نا پن آ بلوچ آ بمباری کرینے، ہزار آتا کچ ٹ بلوچ ورناتے بیگواہ کرینے، ہزار آتا کچ ٹ ورناتا جشوک جون آتے پٹ و میدان تیب خسانے، بلوچ راج نا زنک ایسری کرینے و کننگ ء، بلوچ نا بولی و دود و سیدہ ٹی مٹی و بدلی ہتا بلوچ نا بچار ء نسخان تسنے، و بلوچ مخلوق ء زوراکي ٹ پاکستانی بچار ء تسنے، داخہ کوششت آن پد ہم راجی تحریک نزور منگ نا جاگہ غا دے پد دے آن پین سوگو مرسا۔ پاکستان رد ء کہ او بلوچستان آتاغت نا زور آتینا کوزہ ء برجاء تھانے کہ لبو بلوچ نا پیر و ورن، نیازی و چنا کل بلوچستان نا آجونی کن تینا سہ ء سدخہ کننگ کن تیار ء، ایسکان اسہ بلوچ اس زندہ ء او غلامی نا برخلاف و تینا ڈیسہ نا رکھ و آجونی کن کوزہ گیر نا برخلاف مزاحمت کرو۔

آجونی نا دے نن کن انتے اہمیت تخک؟

آماج بلوچ

ہم راج ثنا اسے اندو دے اس مرک ہر کہ ہمو راج ثنا تیوہ دیہاڑ ٹ لے نہاد ء مرک ہرادے آجونی نا دے (The Day Of Freedom) پارہ دا دے اتون ہمو راج ثنا کیہی صدی تا جہد و پند آگ گنڈوک مریرہ دیہاڑ ٹی ہنس دا اسے روشن ء دے اس مرک نہ بیرہ اسے دے اس بلکہ ہمو راج ثنا اسے پوسکنو دروشم لے نا چیدہ ہم مرک کہ دا دے آفلان راج ء تینا کیہی صدی تا جہد ثنا شیخ رسیدگا اودے دوارہ دا جہان ٹ اونا ہجار رسیدگا پدا ہمو تینا دروشم ٹٹ بس ہر کہ اوران پلنگا کس۔

اندن آگہ نن ہرن تو دیہاڑ ٹ بلوچ ہم تینا جہد، ندری و بدر تیتون ویدو منگ نا سوب آن چندری دے تے دیہاڑ نا شیخ جوڑ کرینے ہراقتا شاہدی ء دیہاڑ تینٹ لیتک اندن یانزہہ اگست نوزہہ سد و چل و ہفت (۱۱ اگست ۷۹۱) ہمو دے تیان اسٹ لے ہرا دیہاڑ ٹ بلوچ نا جہد، پند، و بدر تیتون ویدو منگ و تینا ہجار تینا ڈغار نا رکھ اکن مدام جک سلنگ ندر منگ و مزاحمت نا شاہدی ء۔ یانزہہ اگست بلوچ نا آجونی، ہجار و شرف نا دے ء ہر کہ بلوچ ء یک و نیم سد (۵۱) سال آن ہم زیات انگریز نا غلامی نا برخلاف جہد، پند، خواری و مزاحمت آن پد دو بس۔

دا بلوچ کن بیرہ آجونی نا دے اس اف دا دے بلوچ ء ہم اندن ایلو آجو مروکا راج آتا وڑ ہجار نا شرف بشجا ہمو ہجار و شرف ہرادے انگریز تینا زوراک اٹ بلوچ آن پلاس۔ دا دے آن مُست بلوچ نا واگ بدر نا دوئی لُس بلوچ نا ہجار، بلوچ نا پن جہان ٹ گم لُس بلوچ اسے اندو راج اس جوڑ مسوس ہر کہ زندہ لُس ولے جہان نا مونا کسکس، نہ بلوچ نا پن آڈغار اس لُسک نئے بلوچ نا دوئی تحت لے نا واگ نئے کہ بلوچ نا پن اس لُس (دیہاڑ ٹ لُس ولے جہان ٹ گم لُس) بلوچ بس اسے غلام لے نا پن آچاہنگاکہ ہرانا واگ انگریز نا دوئی لُسک۔

اندن جہان نا زی آپٹ و پول کروکا نوشٹوک آتے نن خوانن گڑا نا مونا اندا بریک کہ ہر کہ غلام آراج آگ مریرہ او گڑا اسے ساہار لے نا وڑ مریرہ جہان ٹ اوقتا پچو پن اس مقک، اوفتے جہان درست ہم کیپک، اوقتا ہجار جہان ٹ اندن ڈھلوک مرک آگہ جہان ٹ کس اوقتا باروٹ یا اوقتا ڈغار نا باروٹ پٹ و پول اس ہم کے تو اوفتیاں مُست جہان نا مونا ہمو کوزہ گیر نا دروشم بریک ہرانا کہ ہمو راج غلام ء۔

ہیگل ہر کہ جہان ٹ اسے بھاز پنی ء فلاسفر لے او پاک کہ جہان نا دیہاڑ ٹ تیوہ جنگ آک ہجار نا جنگ ء۔ گڑا نن ہرن اسے بندرغ اس ووی منگ آن پد زندہ تا گڈیکو وخت اسکان ہم تینا پن و ہجار نا جنگ ٹ مرک وخت اس اونا ہجار نا گم منگ نا خلیس آہیت بس گڑا ہمو بندرغ کمنگ و کسٹنگ کن ہم جک سلوک مرک ہر کہ بیرہ اسے بندرغ لے۔ آگہ اسے راج لے نا ہجار پلنگے گڑا؟ گڑا ہمو راج اکن انت ویل مرو؟ ہمو راج نا انت شرف مرو؟ او راج امر جہان نا مونا خن ہڑا کرو؟ یقیناً دا ویل و بے ہجاری نا دڑدے اسے بلوچ لے آن زیات کس پہہ مفرو دن کہ ای تینٹ اسے بلوچ لے اٹ کئے دا بے ہجاری و غلامی نا دڑدے آن جوان سماء ء۔

غلامی اندو گڑا لے ہراڑے کوزہ گیر بیرہ نا ڈغار ء دوئی کیپک بلکہ ہمو غلام آراج ثنا تیوہ نفسیات، دیہاڑ، ولی، شرف و ہجار غٹ ہمو کوزہ گیر نا دوئی مریرہ گڑا ہر بندرغ ء جوان سماء ء کہ اسے حاکم لے نا رویہ اسے غلام لے تون امر مرک؟ ہرا کوزہ گیر مرک او غلام نا ہر گڑا ء نیم ساہ کیپک الیک نہ اوڑکن جوانو نفسیات الیک، نہ ولی، نئے ہجار، نئے شرف و نئے کہ دیہاڑ۔ کوزہ گیر غلام ء سادار تیان ہم گندہ آرک ہرا کہ بلوچ ء جوان وڑٹ سماء ء اوڑتون کوزہ گیر نا انت رویہ مسنے؟

اندن صدی تا غلامی آن پد یانزہہ اگست ۷۹۱ ٹی دا غلامی نا ٹوک بلوچ نا لُح آن پیشتا و بلوچ ء دیہاڑ ٹ شرف و ہجار رسیدگا، یقیناً دا دے بلوچ آتیکن اسے بھاز بھلو دے لے ہرانا پن و بدل اف جہان ٹ، یقیناً دا دے آبلوچ آک (ہر کہ غلامی نا دڑدے آن سپند ء) اندن گل و بال مرور اوقتا گل و بالی کن

داچ جہان نا ڈغار ہم چنک مرو، ہم دے بھار آک خوشی آن آسمان ٹنٹ سُم خُور، آجونی نا وچر آن بھار آک رقص ٹنٹ مرو، بھار آک فریاد کروں ہر اکہ دا خوشی ۽ سنگت کپور، بھار آک شکرانہ نفل خوانور، یقیناً دا دے بنا خیال و نہاد ۽ اسہ بلوچ لے آن بیدس کس پسہ مفرو۔

ولے ہم وخت آ بلوچ نا بد بختی پاس یا بلوچ نا زوری دا بھار دا گل و بالی دا شرف اسہ سال اس ہم بلوچ تو سلتو کہ مارچ ۸۶۹۱ ٹی پاکستان نا کنڈان دروغ، چم و تاغٹ نا زوراکي ٹنٹ ولدا بلوچ آن اونا بھار و شرف پلنگار و ہم غلامی نا ٹوک ولدا شاغٹکا ہراڑے کہ انگریز نا جاکہ ۽ پنج دیریک ہلکر یقیناً دا دے بلوچ کن دیہاڑ ٹنٹ اسہ بھار ڈڈی ۽ دے لے ہرانا ٹپ ہر بلوچ نا است آخٹش ۽۔

ولے بلوچ تینا ہم آجونی نا دے بنا ہلنگ کن پاکستان نا کوزہ نا ہمے اولیکو دے آن لہو اسکان جک سلوک ۽، و بچو قربانی لے آن پدی سلتے ہراڑے کہ آغا عبدالکریم نا بغاوت مرے، بابو نوروز نا پیرا سری ٹی چلتن آن بار الگا جوزہ مرے، شیر و مری نا وخت یا بختاد نا دہائی ٹی مری تا لشکر نا ندر منگ مرے دا کل ہم دے بنا، ہم بھار نا ہلنگ کن ندر مسنو، و دا جہد داڑے سلتے دا جہد بنا پوسکنا درو شتم مجید جان نا تینے ندر کرے دا آجونی و دا جہد اکن، بابا مری کون الگا ہسٹیک تینا زندہ آجونی و بھار نا فکر و مارشت ٹنٹ ندر کریو، اندا آجونی نا فکر آن استاد اسلم کون الگا سوگو آکر دوار آک جوڑ مسنو ہر تینا چنا تا ندر کننگ آن ہم پدی متو ہرانا شاہدی ۽ رتھان نا دتر و دا ڈغار نا سینہ ایتہ۔

آجونی و بھار نا اندو شعور لے کہ ہر وخت دا غلام راج ٹنٹ ددی مس اودے سماتا کہ بھار آن بیدس زندہ کننگ نا وڑ ۽ گڑا او ہم بھار نا ہلنگ کن بچو وڑ ۽ قربانی لے آن پدی مفک لہو دانا شاہدی بلوچ راج ۽، ہر تینا ہم دے و شرف بنا ولدا ہلنگ کن انت آن انت قربانی تنگ ۽؟ چنا، زالہول، نہینہ، پیر، ورنہ، بنغر، خوانوک کل ختے تر کرسا جھنگ ٹنٹ دا جہد ٹنٹ روان ۽، دا کل ہم بھار نا ہلنگ نا جوزہ و شعور ۽ ہر اکہ کہی صدی تیان بلوچ نا ملی ٹنٹ پسند خلسا ۽، ہر مارشت ۽ مرگ ہم ایسر کننگ کپک و لہو اسکان دا بھار و آجونی نا ہلنگ کن خلوکا پند، ملی نا شعور، جون تا تاغٹ و بلوچ نا جوزہ نہ چٹانے نئے کہ دلدیہنگانے بلکہ دے پہ دے آن گیشتر زیات مرسا مسنے دا کل ہم بھار نا کھ بنا مارشت ۽ و ہم بھار نا جگ نا تاغٹ ۽۔ ہم دے ۽ ولدا دوئی کننگ نا جہد ۽ ہر اکہ بلوچ نا جہان ٹنٹ ولدا زندہ منگ و جہان تو کام خلنگ تون گنڈوک ۽۔

اندن اندا بھار و آجونی نا دوئی کننگ نا رند ٹنٹ چندی ورناک وڑ وڑ بنا انیت ۽ ہر نا زندان ٹنٹ محسبیر کیرہ پدا ام پدی مضہ، پین مسقی کام غلیہ، مرگ و زندان ۽ محسب کیرہ، دا کل ہم آجونی نا وچر ۽ ہر دو جوزہ بھٹنگ ۽ بلوچ راج نا ورناتے، اندا بھار نا تاغٹ ۽ ہر اکہ و ایڑ تیت داخہ در جوزہ شاغانے کہ او وہ سال ہم سزک اتیا جہد کیرہ، اندا وچر ۽ ہر اکہ شاری نا کون الگا زالہول آتے جھنگ ٹنٹ مرگ آرائی کیلک، ہر افنا جوزہ ۽ افنا چٹکا چٹا تا جھنگ و مہر ہم اڑسنگ و پدی کننگ کپک، دو شیر زال ۽ زالہول مرو جہان ٹنٹ؟ دو مہر دو جوزہ دو فکر؟ دا کل اندا آجونی نا وچر ۽ ہر سمعیہ و آصفہ کون الگا طوبے نا نکر آتے خاخر نا زراب جوڑ کیلک۔

دن الگا ہزار آ مثال آک دیہاڑ ٹنٹ زندہ ۽ ولے آجونی بھار نا زیبائی و تصور انداخہ در نہبا ۽ کہ دو ہزار و لکھ آپین ڈغار و راج بنا چنک ندر منگ کن محسب خاخر ٹنٹ کام خلسا بنور، تاکہ بلوچ تینا ہم آجونی نا دے ۽ ولدا دوئی کے۔ بلوچ اسل دن سپرو نئے کہ دیہاڑ ٹنٹ وخت سلیسنے۔ لہو ہم بلوچ داخہ در تادی، زندان، مرگ و وڑ وڑ بنا چم، لنگڑی، بیگنی و خواری آن پد ہم تینا جہد ۽ برجا تھانے، و ہر سال یانزدہ اگست آکوزہ گیر ۽ نشان لیتک کہ نن اسہ آزات ۽ راج لے آن، دا راج ۽ دیہاڑ اٹ کس تینا غلامی ٹی دام جھنگ کتنے، ٹی ام دا ٹوک ۽ پین زیات بلوچ نا رخ ٹنٹ شاغٹک کپور۔ بلوچ محسب تینا آجونی نا دے آج جہان ٹنٹ مجلس و مچی، گل و بالی کیلک و ہر نا کوزہ ۽ منگ آن نہ من کیلک و جہان ۽ دا کلہو لیتک کہ بلوچ اسہ آزات ۽ راج لے، بلوچ ۽ کس بندی کننگ کپک، بلوچ تینا آجونی و بھار کن ہر قربانی ۽ تنگ کیلک و ہر حد اسکان ہنگ کیلک۔

ہرانا شیل ۽ بلوچ عملی درو شتم ٹنٹ جہان ۽ نشان تسنے، ہراڑے بلوچ نا جوزہ آتا مونا جہان نا اٹھی تاغٹ آک چین، پاکستان ہم دلدیہنگانو ولے بلوچ نہ دلدیہنگانے نئے بلوچ نا جوزہ غاک نزور مسنو، بلکہ دے پہ دے آن زیات آن زیات مسنو، دا کل ہم آجونی نا وچر ۽ ہر بلوچ ۽ مش اس جوڑ کرینے بدتا مونا سلیفینے ہراڑے بدتا ہم آک ہم دا مش تے پرغٹک کپہ۔

گڑا نم پانگ کیرے آجونی نا دے بنا بلوچ کن انت نہاد لے یقیناً دا دے آن بھلو نہادی ۽ دے پین بچ اف بلوچ کن، ہر دے بنا ہلنگ کن بلوچ تینا پٹا، آرا و ساہ ۽ جھنگ ٹنٹ ندر کننگ ۽ دا لکھ دا بلوچ آتا زکر آدترک و دا بلوچ نا قربانیک گم مرور دیہاڑ اٹ ۽ یقیناً آخر۔ ہر بلوچ نا بھین ۽ کہ اسہ دے نن تینا ہم دے ۽ ولدا لون، کنے بھین ۽ ہر سال یانزدہ اگست نا دے بلوچ آتا دوی آدا تران مرو:

”آجونی نا بالی آای چک اکن گوری مرو“

یانزدہ اگست بلوچستان نا آزاتی نا دے

برناز بلوچ

۱۱ اگست ۷۴۹۱ بلوچ راج نا دیہار ٹٹ اسہ روشن و یادگار ء دے لے۔ دا ہمو دے لے کہ ہراتم ریاست قلات نا حکمران خان آف قلات میر احمد یار خان جہان نا مونا پڑو تے کہ قلات اسہ آزات و خود مختار ء ریاست لے۔ دا پڑو تون اوار بلوچستان نا ڈغار آ اسہ پوسکون اومیت اس گروٹنگ تے۔ برصغیر نا بلش کنگ نا وخت ہراتم تیوہ خطہ آزاتی نا خوش گند آن پر لے، بلوچستان ہم تینا کہی کرن متکنا بھار و خود مختاری نا پڑو ء ترسا دیہار ٹٹ تینا پن ء شاغفے۔ ۲۱ اگست کن برطانیہ نا حکومت ہم دا گڑا ء مٹا کہ ریاست قلات داسا کس اسے نا شیف اف و اسہ آزات ء ریاست لے۔

ولے ایلو ہی سال یعنی ۷۲ مارچ ۸۴۹۱ اکن برطانیہ نا ملک تون پوسکن جوڑ مروک پاکستان تینا فوجی طاغت تون بلوچستان نا ڈغار آ گام تخنیه اودے قوضہ کرے و دیہاری کتاب آتیت ہندا سوب پاننگ کہ برطانیہ روس ء (ہراڑون بلوچستان نا خری لے) بلوچستان نا باسن آدیر تے سر مفنگ کن ہندا گام ء ارے و بلوچستان نا آزاتی نا بابت ٹٹ تینا خیال ء بدل کرسا اونا حملت آن من کرے۔

بلوچستان نا ڈغار تینا ہفت ٹو تینا آزاتی نا دے تے تیر کرے و اوکان پد برطانیہ کون نا طاغت اس تینا مفاد آتے رکھنگ کن اسہ راج اسے تارمٹی ٹی دھکہ تے ہمو تارمٹی ہراوے ایسر کنگ کن بلوچ لہنو دے اسکان جنگ ٹی ء۔

بلوچ راج اسہ بنداوی، غیتی و مہمان نواز ء راج لے۔ ننا بھار نا بولیک، ننا پوٹاک، ساز و زبیل و دود ریہہ خاک ء۔ ۱۱ اگست ننے یات لیتک کہ ننا اسہ جتا ء دود ریہہ و دیہار لے ہراڑا ننے گمر مروٹی ء۔ دا دے تینا اسہ سیاسی پڑو اسے نا دے الو بلکن ننا مٹ، بولیک، ننا بروکا زنگ آتا رکھ تا دے لے۔ ننا کماش و باوہ پیرہ غاسک مدام تینا ڈغار تون مہر و مابت تھانو و اونا شرف کن قربانی تے۔ ۱۱ اگست ہمو قربانی تا چیدہ ء۔

لہنو نن ہر سال ۱۱ اگست نا دے ء اڈ لیتک تا کہ تینا راج ء دا سچ لیتن کہ ہمو آزاتی ہراوے ننا راج تینا جہد ٹ، خوری تیٹ، وتر و کاٹم تے ندر کرسا بلک ننے آن دوارہ پھلنگ مس و ننا جہد تینا آزاتی ء دوارہ دوٹی کنگ نا ء۔ نن آزات و آسرات گواچن وڑٹ ہمو وخت آمرون کہ ہراتم ننا ڈغار آزات مرو، ننا راج آزات مرو، ہراتم ننا ڈغار آبد آ بولیک آخہ بلکن ننا تینا بولیک راج کروور و زندہ سلور۔

۱۱ اگست ننے یات لیتک کہ بلوچ کہی قبیلہ آتین جوڑ راج لے ولے ننا بھار تینا اسٹ یعنی «بلوچ» ء۔ ۱۱ اگست ننے یاد لیتک کہ نن ہشتاد سال تاسے کہ غلام جوڑ کنگان، دا دھرتی تینا باقی تا دتر تیٹ چڑوٹک ء، دا زمین نا ہر مذی آبد اسے نا قوضہ ء، دا دھرتی نا باتیک ہزار وڑ ٹ قوضہ گیر نا پارہ غان کھفنگ منگ ء، ہز دے نا بنیات آلس الس بیگواہی تا گواچی منگ ء، سزوار آک و دز آک تیوہ چھوٹ تنگناو، سخت بے دڑدی ٹٹ لہ غاتا جفر تا ٹگ مرگ تا گواچی کنگ منگ ء، لہنو بلوچ نا زابلول آتے قوضہ گیر نا ڈوک سر مسنو، بلوچ نا ٹنگ ء او بے شرف کنگ ء، زندان تا گواچی کنگ ء، خلنگ ء۔ بلوچ دا غلامی نا سوب آن قوضہ گیر نا پارہ غان اسہ گندہ ء زنگ ایسری سیان گدریفنگ منگ ء۔

ننا ہز دے اسے دڑو و ظلم اسے خلنگ تون بناء مرک، است آک کپ کپ ء، زندہ بندر آک تینا تا غم تیٹی لاش جوڑ مسنو۔ لہنو بلوچ زند تا ہر اسہ چنکا و بنیاتی آسراتی آن دہاندہ ء، بلوچ نا خواندہ غا ورنک زندان تا گواچی منگ ء و چنک اسکول تیان مر تھنکو، بجلی اف، گیس اف، کسر اف، دیر اف، ایٹی اف، ساہ و جان رکھ ٹی اف، مال و مذی رکھ ٹی اف، نیٹ اف، خوانگ اف۔ دا کل نیستی تا بنداوی مسخت دادے کہ نن غلام آن و ۱۱ اگست ننے اومیت لیتک، ایمان بلشک، طاغت لیتک کہ نن دوارہ اسہ دے آزات مرو۔

دا دھرتی کن تینا زند تا آسراتی تے، چنا تے، غاہوت آتے ندر کروکا ہمو جہدکار آک ہرا لہنو مش تیٹی بلوچستان نا آزاتی نا جنگ ء کنگ ء، وختس شہید امیر جان نا فلسفہ «گڈیکو سم» و وختس فدائی مرساتینا ساہ تے ندر کنگ ء، دا جہدکار آک و اوقتا قربانیک بلوچستان نا آزاتی نا اسہ دے ضامن مرو، دا

هر بلوچ نا ايمان ۽ وا دهرتی نا هر مل آزاد بلوچستان ۾ ۱۱ اگست ۽ زور و شور ۾ اڏترو دشمن ۽ خن نشان ترو که بلوچ نئے غلامی ۽ متانے و نئیکه جنگ اس کھفینے۔

وا دے تارو ۾ لہنو بلوچستان نا هر مل ۽ نن وا کلهو تننگ خوانه که دشمن بھلو شکست اس کنگنے، و زینتی حواله ۾ تیوه بے سبب مسنے، لہنو دشمن تینا کھوک آفوجی تاج ۽ ڏکھک و تنیا فضائی جھو تیکان سلیسنے، وا کل وا دهرتی نا مل آتا جمد نارنگ آک ۽، وانا شهید آتا و تترتا سر سہبیک ۽۔ گڑا بو اوار مرین و وا لغور انکا دشمن ۽ تینا یکجا غا طاغت ۾ تینا ڏغار آن رسوا کرسا کشین، وا جمد و منزل ننا و نما ۽ کل تاء ۔

زندہ مرے مزاحمت

زندہ مرے بلوچستان

۱۱ اگست، ہماری کمزوریوں کی نشاندہی کا دن

زَین بلوچ

چئیرمین، بی ایس او آزاد

قومی آزادی کا دن کسی بھی باشعور، تہذیب یافتہ اور قربانی کے جذبے سے سرشار قوم کے لیے نہ صرف عظیم الشان اور احترام کا دن ہے بلکہ ایک مشترکہ سیاسی، معاشی، جغرافیائی اور ثقافتی اہمیت کا بھی حامل ہے۔ اس مشترکہ مسرت و شادمانی کو وہ قوم بحیثیت مخصوص اور علامتی معنویت کے طور پر مناتی ہے جہاں قومی جذبات، فکر، احساسات اور اعزازات قربانی کا تعین کرتے ہوئے ایک عظیم نعمت کے طور پر پروقار لمحات کو نہ صرف یاد کرتی ہے بلکہ قومی نظریے کو تقویت دینے کے عزم کو بھی قومی پروگرام کا حصہ بناتے ہوئے پیہتی کو انسانی وقار میں شامل کر کے دنیا میں اپنی انفرادیت کو پیش کرتی ہے۔ اسی کے ساتھ یہ دن حق کی خاطر شہید ہونے والے ہزاروں شہداء کو یاد کرنے کا بھی دن ہے جنہوں نے آئندہ آنے والی نسلوں اور عظیم نظریے کے لیے اپنی جانیں قربان کیں، کیونکہ قوموں کے اندر جتنی بھی کوتاہیاں اور کمزور رویے ہوں انہیں صرف آزادی جیسی عظیم شے سے دور کیا جاسکتا ہے۔ دوبارہ غلامی کو توہین زدہ زندگی اور خوف کے طور پر سمجھتے ہوئے قوم محسوس کرتی ہے کہ اگر ہم نے اپنی سرزمین کو محفوظ نہ رکھا تو رسوائی ہمارے باطن کا حصہ بن جائے گی۔ یہی احساس انسانی روح کو جاندار و معتبر بناتے ہوئے اخلاقی بلندی کا ضامن بن جاتا ہے۔

چونکہ بلوچ اس کرہ ارض پر موجود دیگر اقوام کی طرح آزادی کے تصور سے آشنا ہے کہ جہاں گیارہ اگست قومی وجود، شناخت، سرزمین کی ملکیت، جغرافیائی اہمیت، ریاستی ڈھانچے کی فعالیت، دائم کامرانی و سلامتی کی امید اور تاریخی یادداشتوں کی یاد دہانی کرتا ہے، لیکن اس دور میں بلوچ گیارہ اگست کو اپنے قومی مباحثے اور علمی گفتگو میں کیسے شامل کریں کہ وہ کونسی کمزوری تھی جس کی وجہ سے ہم آج ایک مرتبہ پھر غلامی کے خلاف لڑ رہے ہیں اور ایک آزادانہ انسانیت کے متلاشی ہیں۔

آج کا دن تاریخی حوالے سے تنقید کا دن نہیں مگر بطور سیاسی جدکار سیاسی زاویے سے اس عظیم دن کو آنکھ بند کر کے بس قبول کر لیں تو بلوچ راجدوستی کے نظریے اور آزادی کی جدوجہد سے راہ فراہمیت اور اندھی تقلید کی نہ صرف مترادف ہے بلکہ یہ ہمارے لیے اجتماعی خودکشی کا موجب بنے گی۔ کیونکہ بلوچ راجدوستی ایک سائنسی نظریہ ہے جو ہمیں ہر چیز کو پرکھنے اور مربوط کرنے کا نہ صرف حوصلہ دیتا ہے بلکہ ہر اس پہلو کو بھی دیکھتا ہے جس میں زندگی ارتعاش کے بجائے جمود اور مفلوجیت کا آماجگاہ بنی ہو۔

بلوچ قوم گیارہ اگست کی آزادی کے حوالے سے قبل از آزادی پروگرام و تصور کی تشکیل میں کمزور رہی ہے کیونکہ ہمیں بہت سے کمزور پہلو نظر آتے ہیں، خاص طور پر خواتین کی سیاسی عدم شمولیت بھی ایک نامکمل آزادی کا قصہ بیان کرتی ہے کہ بلوچ آبادی کا ایک بڑا حصہ ہونے کے باوجود سیاسی اختیار کے معاملے میں وہ کوسوں دور تھیں۔ اس کے باوجود قومی ادارہ سازی کے لیے ایک مضبوط نظام کا نہ ہونا اس بات کا ثبوت ہے کہ اس دورانیے میں نہ صرف قیادت کی کمی تھی بلکہ کچھ رہنماؤں نے برطانیہ کے قبضہ گیری کے خلاف جدوجہد کو صرف اس پر مرکوز رکھا تھا تاکہ برصغیر کا رنگ تبدیل ہو اور ہمارے دامن میں بھی آزادی پیوست ہو سکے۔ یہ نہ صرف علمی اور فکری کھلا پن تھا بلکہ ایک ایسا تصور بھی تھا جس نے ہمیں دوبارہ ایک غیر

فطری ریاست کا غلام ہونے سے نہیں بچایا۔

اسی کے ساتھ ڈی وائی فیل (جو خود برٹش تھے) نے وزارت خارجہ کے اہم امور سنبھالے جو بذاتِ خود قومی ایسے سے کم نہ تھے۔ بعض مرتبہ ہم دشمن کو محض قصوروار قرار دے کر بحیثیت قوم اپنے احتساب سے ماورا ہو کر اپنی کمزوریوں کو جواز فراہم کرنے کے سیاسی کلچر کو مضبوط کرتے ہیں۔ یہ ایک ایسا بیانیہ ہے جو خود کی لاعلمی، غیر نظریاتی ہونے اور کھلے پن کا اظہار ہے کہ ہمیں ہمسایہ ریاست کی مدد نہ تھی، عالمی سیاسی منظر نامہ ہمارے حق میں نہ تھا یا آزادی کے دوران محکم نہ تھی، خاص طور پر سفارت کاری جیسے عظیم معاملات میں وقت و حالات کے بھروسے پر فیصلے کیے، جہاں ہمیں سیاسی، معاشی اور اخلاقی ملک میسر نہ ہو سکی تو ہمارے لیے حیرت اور افسوس کے علاوہ کوئی چارہ نہ تھا۔

چونکہ طاقتور جنگوں کا فیصلہ یا مستقبل کی قیادت کے فیصلے ان پر انحصار کرتے ہیں، تو یہاں گیارہ اگست سے لے کر ستائیس مارچ تک آٹھ ماہ بلوچ اپنی آزادی کو برقرار نہ رکھ سکے، تو اس میں اہم عنصر قیادت کی دورانہشی اور فیصلہ سازی میں کمزوری اور ریاستی تشکیل کے تصور میں ناکامی شامل ہے۔ بعد ازاں قبضہ گیری کے خلاف بلوچ قیادت نے جلد ہی جدوجہد کو جاری رکھا مگر آزادی کے جذبے و فکر کو وہ ہرگز برقرار نہ رکھ سکے اور محض ایک دباؤ کے طور پر کاروانِ آزادی کو آگے بڑھایا۔

موجودہ قومی تحریک میں ماضی کی تمام کمزوریوں کی نشاندہی کر کے ان پر علمی مکالمہ کرنا ایک اہم سیاسی عمل ہے۔ لیکن تاریخی روایتوں میں ہم جن کمزوریوں کا شکار رہے، آج ان کمزوریوں کو کس حد تک ختم کرنے میں کامیاب ہوئے؟ گیارہ اگست ہمیں یہ پیغام دیتی ہے کہ آزادی کے عمل میں ان کمزوریوں و کوتاہیوں کو کس طرح ختم کیا جاسکتا ہے، اور یہ ہمارے لیے ایک اہم سبق ہے۔ آج جب بلوچ ایک بار پھر جدوجہدِ آزادی کی منزل کے مسافر ہیں، تو اس مرتبہ بلوچ قوم کی منزل صرف آزادی نہیں، کیونکہ ماضی میں بلوچ قوم کی منزل صرف آزادی ہونے کی وجہ سے وہ اپنی قومی آزادی کو برقرار نہ رکھ سکے، بلکہ اس بار بلوچ قوم کی فکر آزادی حاصل کرنے کے ساتھ ساتھ ایک اہم منزل بحیثیت قوم، قومی ریاست کی تشکیل کرنا ہے جو آزادی کے بعد حالات و ورلڈ آرڈر کے رحم و کرم کے بجائے اپنی مشترکہ قوت پر کھڑی ہو۔ اسی لیے ہمیں گیارہ اگست کی آزادی کو دوبارہ تشہیر کرنے کی نہ صرف ضرورت ہے بلکہ ان مغالطوں کو بھی علمی زاویے سے پرکھنا ہوگا جو ایک عظیم و ذمہ دارانہ ریاست کی بنیادیں قائم کرتی ہیں۔

لیکن بعض دفعہ کمزوریوں کی نشاندہی کرنا اسی لیے اہم ہے تاکہ ہم اس ناہتختہ سوچ اور بے منطقی عمل کو وقت و حالات کے گلے میں طوق کی طرح نہ باندھ لیں۔ اس لیے کمزوریاں مایوسی اور بے وصلگی کے زمرے میں نہیں آتے بلکہ ہمیں ایک سائنسی اور نظریاتی معیار پر کھڑا کرنے کے لیے مزید حوصلہ دیتے ہیں۔ ۱۱ اگست ہمیں وجودی بحران سے نکلنے کے لیے تنقیدی نگاہ بخشی ہے، ایک آزاد وجود کی طرف راغب کرتی ہے، ایسا وجود جس میں مرد اور زن ایک برابر ہوں، اور سیاسی و معاشی پالیسیاں بڑھ چڑھ کر اپنی صلاحیتوں کو عملی جامہ پہنانے میں کارند ہوں۔

بامء آجوائے

یازده اگست پہ بلوچ راج ء آجوائے بام انت، ہما بام کہ مزنیں تہاری یے ء پد سہرا بیت ء تیوگیں آ تراپ ء رژنا کنت۔ اے ہماروچ ء بام ات کہ بلوچ راج ء 108 سال انگریز ء ایر دست بوگ ء پد دستگ ات۔ اے روچ ء بلوچ ء استان ء بیرک دو بر ماں بلوچ سرزمین ء سرء بلند بیت ء بلوچ راج وتی سرزمین ء آجوائے ء جم ء وت رگند ایت۔ یازده اگست 1947 ء کہ بلوچستان ء آجوائے ء جار سرجمیں دنیا ء پرینگ بیت داں بلوچ ڈیہ ء وشى ء گلی یے تالان بیت۔ زہگ ء ورناء، جنین ء مردین، پیر ء کماش، دُرستانی چماں رژنائی یے تالان بیت ء ہمک نیمگ ء آجوائے ء استال دُر پشگ ء بیت۔

بلے بلوچ ء وشى ء آجوائے داں دیراں جُزرات نہ کنت، ہشت ماہ ء پد و ہدے لجوزیں پاکستانی استان بلوچ سرزمین ء سرء زوراکی کنان ء بلوچستان ء سرء قبضہ کنت داں بلوچ راج ء آجوائے چہ آئی ء پلگ بیت۔

ہما انت کہ بلوچ راج وتی دو بر آجوائے ء پہ راجی استان ء دو بر جوڈشت ء جہد ء انت۔ بلوچ، وتی سراں دیان انت، ہوناں رتچان انت ء پہ بام ء آجوائے ء سپر کنان ء جُزنان انت۔

سگار پبلیکیشنز

WWW.BSOAZAD.ORG